

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Ivar Arosenius: FLICKAN MED BLOMBUKETTEN.

MORGONBRIS

✻ JULNUMMER 1926 ✻

Inför helgen!

De som sträva för största möjliga lycka åt största möjliga flertal, kunna ej undgå att allt emellanåt fundera över lyckobegreppet. Säkerligen är lyckokänslan den mest varierande känslan hos människan. Vad som föresvävar den ena som lycka är för längesedan uppnådd av den andra.

Socialdemokratins kamp för framskapandet av en lyckligare mänsklighet, beskylls ofta att vara för materialistiskt inriktad och endast se möjligheten till lycka för människorna i ständig stegring av de materiella behovens tillfredsställande. Med hänvisning till stora filosofer och martyrer ävensom enstaka andra göres gällande att lyckan icke är beroende av jordiska ägodelar, vilket nog också kan vara riktigt filosoferat. Men under fattigdomens ständiga tryck är det svårt få tillfälle till den personliga utveckling som leder till harmoni och lycka. Under den ständiga ojämna kampen för uppehållet spirar sällan den rätta livsglädjen, och livskänslan får ingen näring för tillgodogörande av de högre värdena, de kulturvärden som med släktleds arbete och försakerelser framskapats.

Om nu socialdemokratin vill, att det stora flertalet av dem, vars fäder levat i ständig försakelse, ständigt på nödtriftsgränsen, även skola komma i besittning av de värden som härigenom i stor utsträckning frambragts och dessa icke allt fortfarande skola vara förbehållet fåtalet, så måste den inrikta sig på den meningslösa fattigdomens avskaffande.

Att det då blir, att i mycket hög grad verka för frågor som höra till vardagslivets behov, måste förstås, och att tillvaratagandet av småfolkets ekonomiska intressen är en livsbetingelse för höjandet av deras möjligheter att komma till kulturmedvetenhet.

Därför skola vi tänka oss för in-

nan vi sucka och klaga över att socialdemokraterna inte ha så lätt för att ständigt tala om de höga idealen, men veta att för var gång vi kämpa för sociala reformers genomförande, så jämna vi vägen för vår frammarsch till lyckligare samhällsförhållanden.

Då vi nu äro fullt medvetna att vi ej kunna komma raka vägen fram till våra idéers förverkligande och våra principers mål med stor barlast av fattiga och undernärda människor och med barn som växt upp under allehanda svåra förhållanden, där trångboddheten, fukten och kylan skapa vantrevnad och den andliga atmosfären är allt annat än sund, så begripa vi också att vår kamp måste vara starkt inriktad på bekämpandet härav. Det är klasskampen som ej får mattas av. Hjälpörelsen för framskapandet av möjligheter för varje människa att leva ett personligen rikt liv, att kunna njuta av de skönhetsvärden som bjudas. Få ansvars- och samfundskänslan att växa, så att ej den större andelen av de materiella värden som framskapats, göra oss till endast njutningsmänniskor, utan vi bliva värdare av de ärvda andliga värdena och framskapare av nya kulturvärden, som sunt höjer livskänslan och gör livet rikt och harmoniskt.

Inom socialdemokratin rymmas alla, som vilja arbeta för såväl den materiella som andliga kulturens utveckling till lycka för hela mänskligheten.

Vi hoppas därför, att alla våra läsare, på det sätt som är dem möjligt, var och en deltagar i arbetet för vårt gemensamma mål.

Detta är några tankar, som osökt kommo fram då vi tänkte skriva något till den stundande helgen, som vi önska alla må få fira i fridfull och harmonisk stämning.

S. V.

Fram för Morgonbris spridning.

I Österrike med samma invånareantal som Sverge finnes en socialdemokratisk månadstidning "Die Frau", med betydande upplaga samt en veckotidning, "Die Unzufriedene", med en upplaga på över 105,000 ex. Österrikes kvinnliga partivänner anse att dessa deras båda tidningars spridning är alldeles för liten och äro beslutna att höja upplagorna betydligt för nästa år.

Sverges socialdemokratiska kvinnor borde lätt kunna fördubbla vår tidnings upplaga för kommande arbetsår. Ju större spridning ju mer värdefull kan den göras.

Sverges arbetarekvinnor äro säkerligen i behov av annan andlig spis än enbart hushållsrecept och förströelselektyr från den uppsjö av journaler och kvinnotidningar som utgives ur respektive förläggares privatekonomiska synpunkter och intressen. Jämföres pris och kvalitetsinnehåll av Morgonbris med vilken svensk kvinnotidning som helst borde valet av kvinnotidning för de mera vakna arbetarekvinnorna vara ganska lätt.

Med litet personligt intresse kunna vi var och en skaffa en ny läsare och prenumerant av tidningen och därmed göra en värdefull insats för vår sak.

Den som fladdrar hit och dit som en fana för vinden är icke vad man kallar en personlighet. Vi skänker vår beundran åt varje arbete som röjer tålmod. Uthållighet, uppmärksamhet och samvetsgrant nit väcker vår sympati och beundran, ty däri återspeglas den fria människosjälens i all sin glans.

Jules Payot.

Julens budskap.

Sedan urminnes tider har julen firats i Norden såsom kanske den största av alla högtider. Efter mörker och natt kom solen åter i årets sista månads sista dagar. Ej underligt, att man i Nordanland firade solgudens återkomst eller Balders födelse. Då kristendomen segrade ändrades namnen men ej uppfattningen. Man talade visserligen om Vite Krist och om Jesu födelse, men vad menade man annat än ljus- och solgudens seger över vintermörkret. Men allteftersom tiden led överflyttades de gamla begreppen i kristen form och en ny mening inlades i dem. Julgranen är en symbol för denna nya uppfattning: Kristus såsom världens ljus. Det lider intet tvivel om, att ännu för en eller två generationer blott sedan, julens budskap präglades av en religiös fromhet, hos oss alltid med- eller omedvetet blandad med urnordisk soldyrkan, vilken framkallade glädjeyttringar av icke särdeles förfinad art, enligt våra mera kultiverade begrepp. Hednisk soldyrkan och kristen tempelkult förändrades icke alltid i en harmonisk enhet. Men mäktigt talade julens budskap till människorna. Kall och ointresserad förblev väl knappast någon, åt vilket håll han än i första rummet hade sina sympatier, åt natur- eller tempelreligionen.

Om alla dessa oräkneliga seder och bruk vid juletid, vilka nu salubjudas på gator och torg, någonsin i verkligheten existerat, kan måhända vara tvivelaktigt, men vad som icke är det är, att dessa torgförda former för julens firande är former för oss nutidsmänniskor och

utan andligt innehåll. Julen — helig och vördnadsvärd för hedning och kristen under äldre tid — är tyvärr även den bliven till en köpskillning att utnyttjas till det yttersta i salubodarna. För barnen har den givetvis ännu kvar hela sitt gamla julgransinnehåll, till stor tröst för oss vuxna, som själva till stor del eller helt förlorat det.

Vinterlandskap.

Men är julfirandet, såsom en minnenas traditionsfest utan eget djupare innehåll, oss värdigt? Nej. En sanningssökande människa nöjer sig inte med form, tradition, skal, den vill ha innehåll, mening, liv i allt.

Men om vi, sena tiders barn, varken känna som de gamla med naturens liv eller tro som de kristna i forna tider på "barnet

i krubban", till vars ära granen tänkes, vad skola vi då göra? Avskaffa julen? Nej. Banalisera den med snusförnuftiga julottepredikningar för barnen och på så sätt ta döden på deras skönaste minne? Inte heller detta. Det vore en dumhet och en grymhet. En utarmning av barnasinnets, som vi aldrig kunde ersätta med aldrig så många förstånds-teorier. Vi skola gjuta ett nytt innehåll i denna underbara högtid, som barnet och den primitiva människan älska så högt än i dag. En ny andlighet måste spira fram ur den åker, där religionens vetekorn så länge vilat, ja så länge, att han kunnat tro det aldrig mera skulle gro och spira till nytt liv. Varken de "stridande" kyrkornas eller den materialistiska livsuppfattningens fimbuls vinter ha kunnat döda anden eller det andliga livet i dess obefläckade renhet och skönhet. Anden lever och ur andens av inga dogmer och former bundna liv skall en ny andens livsuppfattning födas. Kristendomen, den sanna, är icke vid slutet av sin tillvaro, den är vid början och ur dess krafter skall en ny, av alla sekter och predikningar obesmitad livsföring framkväva, likt vågen ur en ren källa.

Det är icke på dogmer och kyrkomötesbeslut det beror utan på den inom oss själva levande anden, vilken skall giva åt oss, otroende och i anden fattiga, beviset för sin egen tillvaro och evighetsaningens sanning.

Vi vänta Solgudens födelse. Inom oss själva och inom mänskligheten. Det är alltjämt julens budskap.

I. S—n.

Jämtland, det fagra landskapet.

Jämtland hör till våra erövrade provinser. Men Jämtland är icke fullt så norskt som t. ex. Skåne ännu är danskt. Kanske beror det på att Jämtland egentligen var varken norskt eller svenskt. Det var ett rike för sig. Rent formellt hörde det än hit och än dit, än under sveakronan, än under Norge, men i grunden voro jämtarna sina egna herrar.

De voro mycket livade för handel. Äro så än i dag. De handlade med trönderna på andra sidan Kölen, de handlade med hälsingar och andra svenskar österut. Som affärsmän togo de icke politiken så högtidligt, utan funno sig i att "lyda" än under det ena landet, än under det andra.

Det är nu emellertid snart 300 år som jämtarna oavbrutet varit svenskar och de ha kanske varit något mjukare än skåningarna, som alljämt äro litet halv danska (varmed ingenting ont är sagt om dem. Skåningar och riktiga danskar äro tvärtemot att på det högsta respektera.) Men särdraget är nog icke alldeles utplånat än i dag. Vistas man ibland jämtarna en tid skall man finna att de avvika i någon mån från den vanliga svenska typen. Med skåningar och dalkarlar ha de en utomordentligt stark lokalpatriotism gemensam. Dalarnes folk ta inte första priset i det avseendet. Detta är ju ett drag på gott och ont, kanske övervägande gott. Olägenheterna kunna bl. a. vara att man isolerar sig i någon mån från även de nyttiga strömningarna utifrån världen. Fast förbindelser med omvärlden uppehålla jämtarna gärna. Affärsresorna voro förr talrika och sådana

förekomma nog än, men dessutom reser jämten gärna även i studiesyfte och som turist. Andra turista hit. Det är gott.

En avgörande anledning till att den moderna tidens "förvillelser" icke trängt in i Jämtland så hastigt får väl sökas i den omständigheten, att industrin aldrig gjort något stort insteg här. Ännu torde Jämtland näst efter Gotland vara det minst industrialiserade landskapet i vårt land. Det är då icke så mycket att undra på att arbetarerörelsen endast långsamt trängt fram i Jämtland och man kan rent av förvåna sig över att den hunnit så långt som den faktiskt har. Här har levat en friboren bondestam, som danat en mycket frisinnad anda och hållit socialismen på avstånd genom en i många stycken radikal politik. Men utvecklingen har haft sin gång, dels den ekonomiska, dels den politiska. Många bönder ha förvandlats till bolagsarrendatorer och egendomslösa skogsarbetare, och med kommunikationer och någon industriell rörelse ha de sociala idéerna också kommit. Och nu går det raskt framåt med "omstörtningens arbetet".

När arbetarerörelsen först började göra sig påmint i Jämtland stod den liberala politiken i sitt bästa flor. 1911 valdes t. ex. hela andra kammarruppsättningen från detta län frisinnad. Det var lika omöjligt för högern som för socialdemokratin att vinna gehör. Men 1924 kunde de folkfrisinnade icke sätta in mer än en representant i andra kammaren. Socialdemokraterna fingo två. Högerbondeförbunds koalitionen fick också två. Det har alltså gått mot en skärpning av de politiska mot-

sättningarna. Likadant vid de nyss förrättade landstingsmannavalen. De frisinnade förlorade fem mandat, alla till socialdemokraterna, varjämte högern och kommunisterna förlorade var sina platser till oss. Ingen annan riktning vann. Denna valseger visar att ett verkligt genombrott äger rum i detta län. Från att ha varit ett förbisett minoritetsparti går socialdemokratin fram till att bli landstingets största med 11 mandat mot 6 höger, 6 bondeförbundare och 6 frisinnade (kommunisterna äro definitivt utslagna). Därmed har Jämtlands län ryckt upp i nivå med övriga, och med hänsyn till befolkningens sociala sammansättning får man säga att vi nu befinna oss i teten och icke som nyss på sladden.

Denna goda frammarsch svarar emot ett organisatoriskt upprykningsarbete, som varit mycket fruktbarande. På de senaste två åren har partidistriktet fördubblat sitt medlemsantal och antalet partiorganisationer och under samma tid har distriktets tidningsfråga blivit löst. Tidigare ha flera fåfänga försök att resa en partitidning gjorts. Det har offrats mycket härpå. Men 1924 startades Länstidningen, som den neutralt nog kallas, och den starten vart särskilt gynnsam. Tidningen står nu i begrepp att bli daglig. Den har självfallet betytt ganska mycket för arbetarerörelsens utveckling och stabilisering i länet.

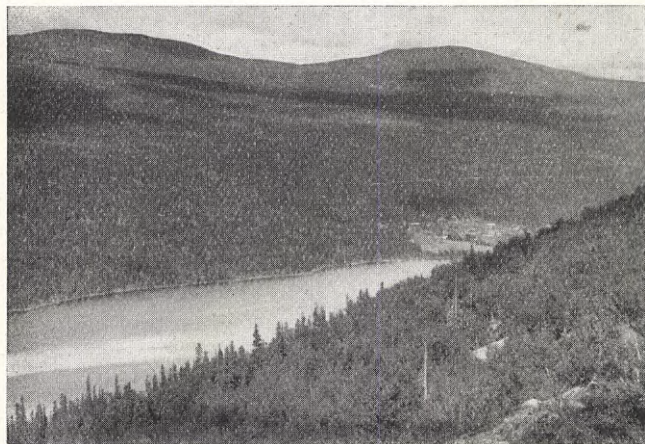
Ännu mera torde det fackliga genombrottet bland skogsarbetarna ha inverkat. De i Sv. Skogs- och Flottningsarbetareförbundet organiserade småbönderna och rena skogs- och flottningsarbetarna äro socialdemokratins pålitligaste och offervilliga-

Tännforsen.

Motiv från Åreskutan.

Oviksfjället och Bydalen.

Tännforsen.

ste trupper i Jämtland och Härjedalen. Många av dessa element ha förr röstat frisinnat. Nu ha de blivit klassmedvetna och socialistiskt intresserade. Härtill har ju även frisinnets hejdlösa urartning bidragit.

Det skulle kanske sägas någonting till förklaring varför den socialdemokratiska kvinnorörelsen är så blygsam i Jämtland. Det finns ännu bara en enda kvinnoklubb, Östersunds. Först och främst är ju socialdemokratins organisationsarbete ännu i begynnelsen. Vidare saknas här de mera folkrika samhällen, som bereda större möjligheter för specialorganisationer. Slutligen gå kvinnorna i glädjande utsträckning direkt med i de kommuner, som undan för undan bildas ute i bygderna.

Slutligen skulle det väl också ha sagts någonting om landet som sådant, dess natur. Men det säga ju bilderna. De bevisa att Jämtland är utrustat med en naturskönhet, som med rätta blivit högt prisad. Vi ha ju fjällen, som varje år locka växande skaror av entusiastiska vandrare och skidåkare. Vi ha de karakteristiska höga, bebyggda åsarna med bländande utsikt över skog och bygd. Vi ha våra skummande forsar och fall. Vi ha Storsjön och Frösön med makalösa utsikter och stämningar. Men, som sagt, bilderna må tala.

A s o n.

Förtal, ringaktning, pladder, all den ogrannlagenhet och nedrighet som är den ädelt strävandes enda tack från sina medmänniskors sida, kan du icke hämnas mer än på ett sätt, genom att göra dig bättre: egga din själ uppåt, mot det ljusaste. Intet sårar djupare. All annan hämd är nonsens.

Vilhelm Ekelund.

Min barndoms jul.

I Julfacklans sken vandra vi framåt i den tidiga morgonstunden; skogen står drömmande tyst, det blänker och gnistrar som kristaller på de snötyngda grenarna, när en ljustrimma faller över dem. På båda sidor om vägen äro stora vallar av snö, som snöplogen tornat upp och så kallt är det, att snön knarrar under skosulorna.

Det är julmorgon och då måste alla, som på något sätt kunna det, både stora och små, till julottan.

Om vägen är lång betyder ingenting. Det är bara att stiga upp och bege sig av tidigare och det endast förhöjer stämningen.

På skilda vägar komma kyrksökarna, åkande och gående, nästan alla försedda med brinnande furbloss och i alla fönster efter vägen stråla tända julgranar och ljus.

Det är en vacker anblick när man står där framme vid kyrkan och ser hur det överallt på alla vägar och stigar dyker upp ljuspunkter, julfloss, som från skilda håll närma sig ett och samma mål.

Framme på kyrkbacken lägger man alla facklorna i en hög, där de för en kort stund flamma upp innan de helt skatta åt förgängelsen.

Kyrkan flödar av ljus, i fönstren, i takkronorna och på bänkarna tindra ljusen och där framme i koret stå två höga julgranar, även de fulla av ljus. Det är en alldeles särskild stämning över kyrkan denna dag och stämningen stiger när orgelns mäktiga toner brusa ut över den fullsatta kyrkan och menigheten stämmer in psalmen: "Var hälsad sköna morgonstund."

Många jular ha firats sedan jag sista gången bevistade julottan i min

hembygds kyrka. Nu är den liksom de flesta andra kyrkor elektrifierad. Endast i granarna i koret flämta de levande ljusen som en hälsning från svunna tider.

Även själv förändras man med åren; så klart tindra aldrig julljusen som när man skådar dem med barnaögon.

Men även till de stora människobarnen, vilka förlorat förmågan att i barnslig glädje jubla över de tända ljusen, kommer julen och tänder sakta, det ena ljuset efter det andra på minnets altare.

"Givmilt för stora barn och små öppnar du drömmens riken — ingen, som håller dig kär får gå bort från ditt bröst besviken. Givmilt delar du ut din skatt: jubel, vemod, tårar och skratt. Rikt dina gåvor falla, något du har väl åt alla." —a.

Drammen.

En moder och hennes barn.

En julsaga.

Av Oscar Hedberg.

Genom det fuktiga mörkret hördes moderns flämtande andedrag; de ljödo som halvkvävda suckar, vilka gång efter annan voro nära att brista ut i snyftningar, men som lika ofta drog sig tillbaka till sitt ursprung av sugande krafter. Men plötsligt avbröts den stackata andhämtningen av ett pipande ljud, som övergick till jämmer, denna jämmer som trots medvetandet om sitt berättigande vet sig vara förbjuden. Modern rörde på sig, det knakade i träsoffan, när hon sträckte på sig och med öppen mun viskade ut i mörkret sitt fleråriga: hå hå, ja ja!

Denna klagan var en återupprepning för Gud vet vilken gång, den kom varje morgon, den hade blivit vanemässig av enkla och naturliga orsaker.

I en järnsäng vid motsatta väggen lågo hennes döttrar, sexåriga Elsa och åttaåriga Tekla; de sovo de bleksotigas och undernärda ytliga och nervösa sömn, de hade blekhetens sensibla mottaglighet och fatiguingens pliktkänsla, så att de vaknade varje morgon motståndslöst vid

moderns regelbundna morgonjämmer.

I dag var det kallare än vanligt, och det gav den sexåriga anledning föra handen upp till ansiktet, gnida näsan och gnugga ögonen, och konstatera:

— Mor, så kallt det är!

Som om inte modern visste det! Men hon sade det inte för att klaga och kräva värme, hon sade det blott för att det verkligen var kallt — det var ett sådant där motiverat men meningslöst rop ut i det tomma intet.

Modern svarade inte. Hon reste sig över ända i sängen, räckte ut handen efter tändstickorna på stolen bredvid sängen, tände en fotogenlampa, stack sedan ut benen över sängkanten, och medan hon stönade och golvet knarrade kröp hon i kläderna. Hennes andedräkt stod som en grå myriadstråle i skenet från lampan; det lade barnen men inte hon märke till. Nästan ljudlöst öppnade hon dörren till köket och försvann ut dit.

Därute gick hon och tänkte på litet av vart — hon hade nog att välja på. Hon hade den obligatoriska dagordningen, med bekymren för dagens nödvändigaste behov som första, varannan och allra sista punkterna; en stående punkt, som innebar en något varierande undran, över mannens öde efter att han gjort sig osynlig tre månader innan den sexåriga gjorde sitt skrikande inträde på denna jorden; de andra punkterna voro av mera tillfällig art; i dag var varenda en inkopplad i den traditionella julstämningen; för det var julafton.

För Elna Holker hade julen den

dubbla betydelsen av handgriplig skräck och ihälig glädje; denna jämvikt i decemberförhoppningarna var lika orubblig som tyngdlagen är, och besvikenheten lika given som chimärens tomma glans; den stämning som föregick de tre heliga dagarna hade lockbetets egenskap och bestod av luft de trehundra sextiofyra dagarna och en fullproppad mage den trehundra sextiofemte.

Elna Holker hade köpt till julen vad som skulle köpas, fläsk till stek, rödkål, risgryn, kaffe, frukt; julgrannen stod nere på gården, den skulle flickorna pryda och göra i ordning medan hon rände bort och tvättade trapporna i hörnhuset, skurade klossetten i nummer 6 och till sist gjorde rent för fru Pettersson som låg och väntade lungotsdöden. Åt henne skulle hon för övrigt också koka risgröten och lutfiskens, tills Pettersson kom hem — ifall han nu inte blev borta!

Medan vattnet till kaffet kokade, sprang Elna Holker ner till bagaren och köpte för femton öre gammalt bröd. Kölden och brådskan gjorde hennes rörelser ilande; när hon kom in till flickorna med kaffet på en bricka, kände de gatkyllan som en pust däruteifrån. Yrvakna och rödögda drucko de kaffet och mumsade på de halvtorra kanelkakorna; det upptog hela deras energi. Tystnaden gav modern ro att tänka på dagordningens julstämningfärgade punkter.

När de ätit och druckit, lade flickorna sig ned på ryggen i sängen med barnets omedelbara belåtenhet; det varma kaffet hade satt deras blod i omlopp, deras hjärnor hade fått en välmågens attack, som frestade dem att tillägna sig livsglädjens stimulans med stilla tillfredsställelse. Ute i tamburn kastade modern på sig kappan, som hon fått av grönsaksmånglerskan i huset bredvid, hon knöt en yleschalett över det glesa håret, och innan hon drog de tjocka vantarna på händerna, gick hon in i rummet, stoppade täcket kring flickorna och sade:

— Bliv nu liggande tills det ljusnar. Diska kopparna och tallrikarna, som står på vaskbordet, Tekla. Det är vår tur med trapporna. Jul-

Ivar Arosenius: VAREN.

gransprydnaderna ligger i nedersta byrålådan, foten ligger i källaren. Var nu snälla och förståndiga medan jag är borta!

Hon blåste ut lampan; flickorna märkte hur hon snuddade förbi deras säng; de lågo och lyssnade efter hennes steg i trapporna, glömde henne sedan för något annat att tänka på — julen.

*

Rummet låg inåt gården, så att dagens ljus behövde lång tid att nå ned till fönstret och sända in en liten aning om sin existens till flickorna, som fortfarande lågo med täcket upp under hakan. Den sexåriga låg på sidan med ansiktet utåt rummet, Tekla låg på ryggen och stirrade upp i taket — hon hade redan fått sin beskärda del av moderns grubbel. Men plötsligt slängde hon av sig täcket så att den yngstas gump blev bar och kände den stickande kylan; hon satte i med ett vin och skrek:

— Jag skall nog säga till mor!

Men den äldsta drog ihop munnen till medlidsamt hån; hon hade icke längre någon rädsla för att den lilla sade till mor.

Medan hon gjorde det modern befallt henne, rörde hon sin kläna kropp med stela, trötta rörelser; och hon gick och pratade viskande med sig själv — liksom modern. När hon skurat trapporna, gick hon upp och drog täcket av systemen och befallde henne att stiga upp; och under tiden lilla Elsa satt på en stol och klädde på sig, gjorde Tekla rummet rent. När hon var färdig, sade hon till Elsa:

— Tag på dig och följ med!

Elsa såg frågande på henne, men fick blott en befällande blick till svar och så lydde hon. Tekla tog spånkorgen ute i köket, varefter de slunko ut genom dörren och nedför trappan. Elsa trippade med besvär vid sidan av stora syster på trottoaren och hon flämtade fram frågan:

— Vart ska vi gå, Tekla? Vart ska vi gå, Tekla?

— Vi ska gå och tiggas.

— Ja, men mor har ju sagt, att vi inte få tiggas.

— Behöver du tala om för henne att vi gjort det då? Om du inte vill följa med, kan du vända om och gå hem själv.

Då teg Elsa; ty visst ville hon med. Och nog skulle hon tiga alltid, det var så klart. Och så var väl det första hon gjorde, när hon träffade modern, just att tala om det. Tekla hade sagt sina ord med

försök till likgiltighet; inom henne härskade en självförebärande oro; hon försökte dämpa den med att förneka den handling, hon var i färd att begå, all betydelse. Hon hade hört ett par skolkamrater berätta, att i dag, julafton, skulle de gå och tiggas, för det var den allra bästa dagen på hela året; till och med folk, som eljest brukade gräla och smälla igen dörren, voro givmilda. Men man skulle gå i de stora, fina husen; tiggaringarna hade nämligen upptäckt, att julstämningen hade ett intimt samband med välmågan.

Teklas mor föraktade tiggeriet; vetenskapen att hennes ungar tiggde, kunde sätta hennes armar i rörelse till stryk, ett uppfostringsmedel, som hon annars icke brukade slösa bort sina krafter på. Hon hade inga pedagogiska principer, var varken anhängare eller motståndare till prygelstraffet, men hon älskade icke livet på det viset, att hon bultade sin vilja in i sina barn. De lydde för övrigt ändå, ty de hade sin mo-

ders passiva natur och trotslösa sinne.

Felet med Tekla var, att hon hade börjat tänka på egen hand och hon tänkte med proletarungens instinktiva respektlöshet för den förnekelse, som innebar försakelser; nu hade hon tillgripit den åtgärden att handla mot moderns vilja och efter fullbordad gärning fundera ut hur hon skulle kunna utplåna den.

Vid tretiden hade de tiggat ihop flera kronor och spånkorgen nästan full med läckerheter. Tekla stoppade ner slantarna på botten av korgen. Tiden hade ilat från dem, framgången gjorde dem besinningslösa och oberoende av tid och orsakssammanhang. I framgångens glädje hade Tekla löst konflikten med modern med att föreställa sig hur glad hon skulle bli när hon fick veta så mycket de fått av de barmhärtiga människorna. Överallt där de knackade på och dörrarna öppnades, slog härlig matos emot dem och gjorde dem yra och de blevo blossande röda på de gula kinderna av glädje över de vänliga och vackra orden, som haglade ner över dem med översvallande kraft. Tekla hade fått pratkvarten i gång riktigt av denna glädje, hon formligen öste sin förtjusning ut över den lilla Elsa, som såg upp på stora syster med tacksamhet och beundran för att hon kunnat hitta på detta underbara äventyr. Och de glömde bägge, att dagen höll på att glida från dem.

Medan de ströko långs en grå, massiv fasad, sågo de plötsligt en man stå framför sig. Han grep Tekla i armen och sade med en röst, som klingade likt åskdunder för den lilla:

— Ge hit korgen!

Och innan deras hjärnor hunnit till frågan, vad mannens avsikt kunde vara, var han försvunnen, och med honom korgen. Tekla sansade sig i sin förskräckelse, men blev med ens stel vid den plötsliga tanken på förlusten av korgen och pengarna. Hon sjönk ned på ett trappsteg, pressade in ansiktet mellan händerna och satte i med hejdlös gråt. Elsa blev stående bredvid henne, lyssnade ett par sekunder till systemens klagan och så skrek också hon ut sin smärta i det grådaskiga lyktskenet.

*

När modern kom hem vid tvåtiden, var hennes första förnimmelse en undran vart ungarna tagit vägen. Julgranen var inte i ordning, de hade icke ätit potatisen på stekjär-

Diska ej

utan att ha *Gahns Maniol* hemma. *Maniol* är outhärlig för alla som få ha sina händer mycket i vatten. Ingnid händerna efter varje disk, tvätt eller dyligt med *Maniol* och Ni undviker att få hårda, spruckna och röda händer. *Gör din hand mjuk o. vacker, använd*

net eller fettmatarna på tallriken i spiskammaren, de hade inte en gång rört något av det. Fru Holker gick över gången och knackade på hos grannens, hantlangare, före detta förstås, Månsson med gumba.

— Jag kan inte begripa var ungarna blivit av, sade Elna Holker.

— De gick i förmiddags: är de inte hemkomna? Tekla hade korgen på armen.

Tekla hade korgen på armen! Hon gick in och satte eld i köksspisens, stoppade fläskstycket i grytan och började skala potatis. Tekla hade korgen på armen! Hon stirrade ut genom fönstret och satte fast blicken på den fuktiga fläcken på brandmuren andra sidan gården. Gud vet hur många gånger hon stirrat på den fläcken, hon hade bilden av den i blicken, i hjärnan, i medvetandet, i minnet, den hade blivit henne till den grad, att det skulle vara henne omöjligt förklara hur den såg ut. Och nu stirrade hon på den, stirrade och stirrade, medan händerna rörde sig automatiskt med potatisskalningen. Tekla hade korgen på armen! Tiggarrunge!

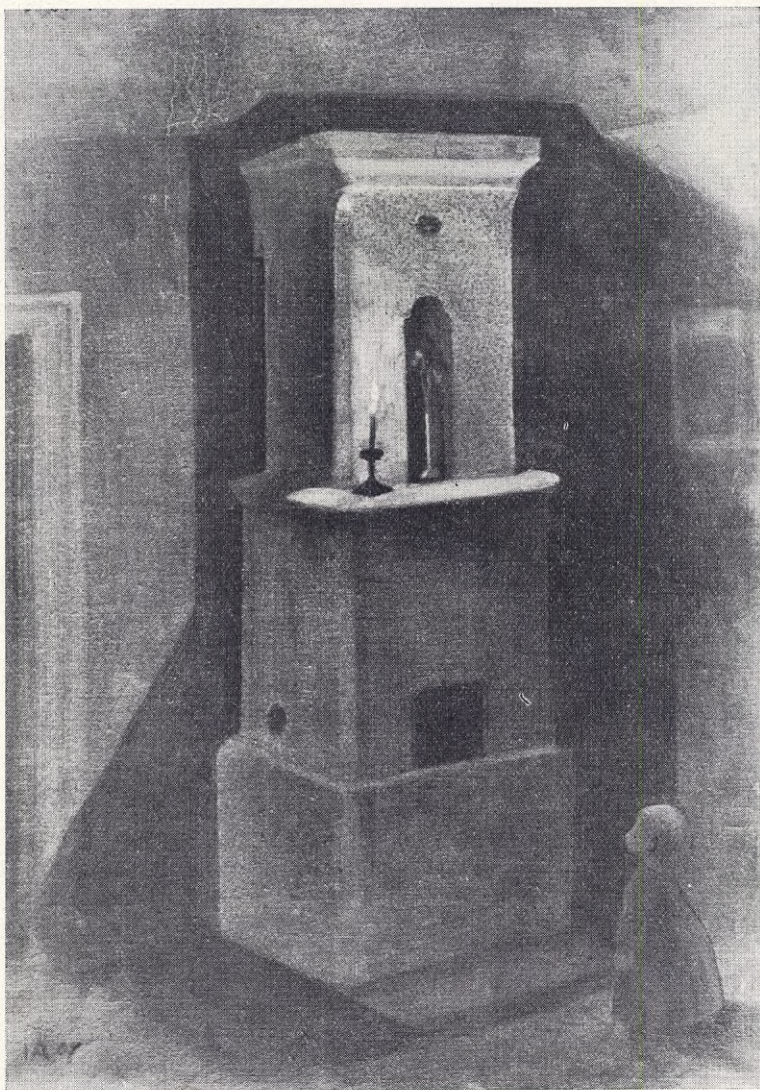
Hon slungade kniven på vaskbordet, torkade händerna på förklädet, gick bort till spisen, lyfte grytan av, iade ringarna på, kröp i kappan och begav sig ut för att leta.

Hon höll sig i de närmaste kvarteren. Ty vilka av stadens övriga hundratals kvarter skulle hon väl leta i? Gång efter annan sprang hon hem för att se om de kommit, för var gång ännu mera besviken, med blodet i allt hetsigare omlopp och med kokande vrede i sitt sinne över de förbannade tiggarrungarna. Hade de aldrig fått stryk förr, så skulle de få nu, ett riktigt reellt kok stryk, som tog tiggeriet ur kroppen på dem.

Och så mörknade dagen även för henne. Gatlyktorna tändes, gatorna blevo tomma, alla fönstren upplysta; här och där hörde hon sång och glädjerop. Tröttheten slog ned i henne, huvudet sänktes, armarna hängde slappa nedåt sidorna, blicken slöade till och hennes sinne mjuknade, av trötthet väl, och vreden förvandlades till snyftande bävan. Utan att veta av det öppnade hon grönsaksmånglerskans dörr, stapplade bort till disken, lutade sig över mot månglerskan och sade klagande:

— Flickorna, fru Larsson, Tekla och Elsa äro försvunna.

— Herre Jisses, fru Holker, vad är det ni säger! utbrast månglerskan.

Ivar Arosenius: FLICKAN OCH LJUSET.

— Tekla hade korgen på armen, stönade fru Holker utan att höra på den andra. Jag har letat och letat, hela eftermiddagen har jag ränt och letat efter dem, men förgäves.

Månglerskan fick in henne i rummet bakom boden. Fru Holker satte sig på en stol och försjönk i grubbel medan hon vaggade med kroppen.

— Har ni varit hos polisen? frågade månglerskan.

Fru Holker rusade upp.

Polisen! Polisen! Fattiga människors skräck. Gå till polisen? Nej!

Och för resten, varför denna skräck och varför denna undran mot ett obönhörligt, tyst öde? Där hemma hade hon lidit, väntat, uthärdat så mycket förr, varför icke detta också? — till vissheten kom, hur den så än var. Att de blivit tiggarrungar hade blivit en förmildrande orsak, som verkade nästan tröstande i jämförelse med allt annat, som kunnat hända.

— — —

En barmhärtig människa hade förbarmat sig över flickorna och ledsagat dem hem efter att de sagt gatans namn och husets nummer. Tyst och sakta drog Tekla täcket från järnsängen, klädde av sig och kröp ner; den lilla följde plikttroget efter. Och där lågo de när modern kom hem. Hon föll på knä framför sängen:

— Barn! Barn! Var ha ni varit?

Tekla berättade det. Hårt och känslolöst talade hon om allt; men när hon nådde slutet på sagan, lade hon armarna kring moderns hals, brast i gråt och sade:

— Jag lovar att aldrig tigga mer! Mor, jag lovar det!

Det kunde hon också göra. Ty detta första tiggeri hade övertygat henne om det negativa i det geschäftet — och barn äro positiva i sina slutsatser. Nej, aldrig tigga mer! För vad skulle det vara bra för — när en annan bara kom och tog alltihop från henne!

Modern satt i det matta lampske-

Rosa Luxemburg.

Av Mathilde Jacob (Berlin).

Rosa Luxemburg föddes den 5 mars 1871 i Samosti, en liten stad i ryska Polen. Föräldrarna som i början av sitt äktenskap voro välmående, råkade inom kort i armod. Det var ofta knappt om pengar i huset och allt emellanåt fick något föremål vandra till ockraren. Trots allt var det en ljus och glad atmosfär som Rosa växte upp i. I stället för bibeln läste föräldrarna, särskilt modern, med sina barn de polska diktarnas poesier och även verk ur världslitteraturen. Schiller och Goethe voro lilla Rosas älsklingskalder.

Då familjen Luxemburg i början av 80-talet överflyttade till Warschau, sattes Rosa att gå i flickgymnasiet därstädes. Hennes goda förstånd vann erkännande — också i form av belöningar — och guldmedaljen vägrades henne blott för det hon gällde för att vara "i politiskt hänseende icke pålitlig".

Det var en de stora liberala fraserernas tid i Polen, en förkänning av det särgående som skulle taga sig uttryck under revolutionsrörelsen 1905. Bourgeoisien i Polen ville, medvetet eller omedvetet, genom sina liberala proklamationer hålla arbetarna tillbaka från ett självständigt uppträdande mot tsarismen.

Denna atmosfär av halvhet måste Polens revolutionära ungdom känna rentav kvävande. Med desto större begärelse störtade den sig över socialismens lärar, som både från öster

net och såg in i de sovande barnens gråbleka ansikten. De hade långa ränder av tårar. Kring Teklas mun var något hårt och slutet — ett nej. Lilla Elsa hade sitt vanliga frågande uttryck inne i tårefloderna.

— Nej, inte tiggaringar! sade modern och reste sig.

Och även hon klädde av sig och kröp till kojs i träsoffan.

Hon suckade ovanligt mycket.

Rosa Luxemburg.

och väster trängde in i Polen. En grupp socialistisk ungdom kallad "Proletariat" såg dagen. Denna ungdom var fylld av socialistisk anda, den spred broschyrer och gav själv ut kamplitteratur. Verksamheten bland arbetarna var dess svärmiskt omfattade ideal. Också Rosa Luxemburg hörde till denna krets. Hon läste Lassalles skrifter som en uppenbarelse.

Denna Rosa Luxemburgs verksamhet gjorde ryska politiska polisen snart slut på. År 1888 måste den adertonåriga "konspiratrisen" fly till utlandet. Hon begav sig till Zürich, besökte universitetet där och sysslade vid sidan av sina studier oavlåtligt — också publicistiskt — med den polska socialistiska rörelsens problem.

Efter att ha avslutat sina studier for hon till Tyskland. Bebels land, samtidigt landet med den största socialistiska rörelsen, tycktes henne lämpligast att verka i.

Ännu år 1893 hade hon tillbakavisats av internationella socialistkongressen i Zürich, då hon där ville representera en obekant polsk organisation. Några år senare var hennes namn ett av de mest bekanta och aktade inom den internationella arbetarrörelsen.

Rosa Luxemburgs kamp mot den bernsteinska revisionismen ställde henne i den socialistiska rörelsens medelpunkt. Mot denna revisionism, som då allt mer bredde ut sig, skrev hon en serie artiklar i "Sächsische Arbeiterzeitung".

Bernsteins grundsats uttrycktes av honom sålunda:

"Jag tillstår öppet, att det som vanligen förstås med 'socialismens slutmål' hyser jag ovanligt litet förståelse och intresse för. Detta mål, vilket det än må vara, är mig intet, rörelsen, allt."

Rosa Luxemburg däremot sade:

"Det är nödvändigt att organiskt förbinda lösningen av de praktiska

Friedrichsfelde kyrkogård intill Berlin.

Här ligga de begravda, som dödades under januarirevolutionen 1919 i Berlin. Närmast ingången ligga Rosa Luxemburg och Karl Liebknecht. Den egendomliga gravvården med Sovjetstjärnan är rest av Tysklands kommunistiska parti. Kända socialdemokrater, såsom Paul Singer, den äldre Liebknecht, Ignaz Auer m. fl. ligga även här begravda.

d a g s u p p g i f t e r n a m e d s l u t m å l e t .”

Rosa Luxemburgs artiklar från denna tid och rörande denna stridsfråga ha senare utkommit i form av broschyren ”Sozialreform oder Revolution”.

*

När första ryska revolutionen bröt ut, kunde Rosa Luxemburg ej längre stanna i den tyska socialdemokratins lugna sköte. Våren 1905 for hon under ett antaget namn till Warschau för att kämpa med i främsta ledet. Våren 1906 blev hon häktad av kontrarevolutionen och satt i fängelse i Warschau, men lyckades fly.

I sin broschyr ”Massenstreik, Partei und Gewerkschaften”, som utkom mot slutet av år 1906, drog Rosa Luxemburg lärdomarna av ryska revolutionen. Än en gång anger hon gränslinjen mellan reformism och socialism. Denna broschyr gjorde kampen än häftigare mellan den radikala strömningen inom Tysklands socialdemokratiska parti å ena sidan, partiets centrum och högra flygel å den andra.

Som ett facit av denna andliga strid skrev Rosa Luxemburg sin vidlyftiga bok om ”kapitalets ackumulation”. Det saknades ej häftiga angrepp på detta genialiska verk, men hon smulade sönder motståndarnas argument i sin ”antikritik”.

Målmedvetet riktade Rosa Luxemburg sina vapen mot militarismen, den preussiska reaktionens starkaste stöd under tiden före kriget. — ”Anbefaller man oss att lyfta mordvapnen mot våra franska eller andra utländska bröder, så förklara vi: Nej, det göra vi ej”, sade hon i ett tal till arbetarna i Frankfurt. För detta uttalande blev hon anklagad och ådömd ett års fängelsestraff.

Under processen i Frankfurt lyssnade både åhörare och domare med återhållen andedräkt till Rosa Luxemburgs försvarstal. Detta tal har senare utkommit som särskild broschyr.

*

Vid krigsutbrottet 1914 förde Rosa

Luxemburg en modig kamp mot kriget. Hennes försök att vinna ett antal kända partikamrater för en protest mot kriget misslyckades. Blott tre kamrater fann hon, som voro redo att teckna sina namn under ett upprop till Internationalen: Franz Mehring, Clara Zetkin och Karl Liebknecht.

Karl Liebknecht hade som riksdagsman varit med om att vid krigsutbrottet den 4 augusti bevilja det första penninganslaget för kriget. Men inom kort ställde han sig obetingat vid Rosa Luxemburgs sida i kampen mot krigskrediterna och kriget. Med oerhört mod utnyttjade han varje tillfälle i och utom parlamentet för att utkämpa denna strid.

Småningom växte av naturnödvändighet oppositionen mot krigsocialismen. Rosa Luxemburg reste från stad till stad, höll hemliga möten mot kriget och skapade ett fast samband mellan de revolutionära kämparna i hela Tyskland.

Så uppstod Spartacus-förbundet, som enbart vilade på sina anhängares offervilja. Ledarinnan för rörelsen, Rosa Luxemburg, häktades den 18 februari 1915. Enär Frankfurtdomen av den 20 februari 1914 icke vid krigsutbrottet inbegripits under amnestin, erbjöd sig för de militära myndigheterna ett välkommet tillfälle att omöjliggöra Rosa Luxemburgs verksamhet, och så sattes hon i fängelse för ett år.

Men ingen väktare kunde hindra flygblad och artiklar att finna vägen över fängelsemurarna. Sagda år skrev Rosa i kvinnofängelset vid Barnimstrasse i Berlin och annorstädes sin s. k. Junius-broschyr, som verkade mycket upplysande inom vida kretsar.

Det var ingen långvarig frihet, som förestod Rosa Luxemburg. sedan hon den 18 februari 1916 lämnat fängelset vid Barnimstrasse. Tre månader senare inspärrades hon till följd av sin outtröttliga verksamhet mot kriget ånyo och förblev ända till revolutionen i ”skyddshäkte”.

*

November-utbrottet 1918 förde

Rosa Luxemburg från fängelset i Breslau mitt in i den revolutionära kampen.

Under de få veckor hon hade kvar att leva var det henne ej möjligt att övervinna den ovederhäftiga kupppolitiken inom det ur Spartacus-förbundet framgångna kommunistpartiet. Förgäves framlade hon på partiets konstituerande kongress i Berlin den 29—31 december 1918 sin avvikande åsikt.

Än en gång lät hon sin varnande stämma höras. ”Vad vill Spartacus-förbundet?” sporde hon och angav riktlinjerna för den politik man borde följa. Profetiskt förutsåg hon i sina programmatiska utläggningar regeringens lönnmord: ”Den imperialistiska kapitalistklassen överbjuder såsom utsugarklassens sista telning alla sina föregångare i brutalitet, ohöljd cynism och nedrighet. Sitt allra heligaste, d. v. s. sin profit och sin företrädesrätt till utplundring med händer och tänder, kommer den att försvara med dessa den kalla onskans metoder, som den lagt ådaga i kolonialpolitikens hela historia och i det sista världskriget. Den kommer att sätta himmel och helvete i rörelse mot proletariatet... Den kommer att medels sina officärer anstifta massakrer...”

Dessa massakrer kommo, såsom förutsagt var, dolskt och bestialiskt. Den 14 januari 1919, då striderna dånade på Berlins gator, fann den modiga kvinnan med den genialiska tanken och det stora hjärtat martyrdöden, liksom ock hennes kamrat i kampen, Karl Liebknecht.

M a t h i l d e J a c o b (Berlin).

Sprid Morgonbris!

Ingen klubbmedlem får vara överksam när det gäller agitationen för Morgonbris. Samla prenumeranter! Prenumeration sker på närmaste postkontor.

Vår fackliga spalt.

Typografernas "fruntimmersfråga".

Männen ha ju alltid velat göra gällande, att kvinnans rätta plats är hemmet, även om de med åren nödgats rucka något på denna uppfattning och den tiden är inte så värst avlägsen, då arbetarna ansågo sig vara i sin fulla rätt, när de sökte hindra kvinnorna från att vinna tillträde till de olika yrkena och industrierna. De sökte visserligen ofta göra gällande, att de därvid handlade av omtanke om kvinnorna, som borde skonas från "industrins faror", men det var ganska genomskinligt, att "omtanken" dikterades

anledning av 80-årsjubileet, finns ett synnerligen intressant kapitel rörande kvinnornas inträde i nämnda förening. Typografiska föreningen är som bekant vår äldsta fackförening. Den bildades år 1846, men först så sent som år 1888 vunno de första kvinnorna inom typografyrket medlemsskap i densamma.

Det synes ha varit först sedan snällpressar tagits i bruk i vårt land som kvinnorna kommo in i yrket. Man ansåg nämligen, att iläggning och fräntagning å dessa var kvinnogöra. Däremot betraktades arbetet

ständig att bevilja vad som åsyftades i motionen, voro tydligen många, enligt medlemmarnas mening. En av de få, som talade till förmån för densamma, försökte sätta motståndarna på det hala genom att framhålla att det i ingressen till stadgarna hette, "rätt till inträde i föreningen äger varje typograf och stilgjutare som fyllt 18 år". Han kunde inte finna att däri fanns något hinder för att kvinnor skulle vinna inträde, och förmenade att alla typografer arbetade för samma mål, "de må begagna kjortlar eller byxor". Härpå

Hanna Berg.

Augusta Helin.

Hulda Sundqvist.

av ganska egoistiska beräkningar. Det hade nämligen visat sig, att kvinnorna voro besvärliga konkurrenter om arbetstillfällena, i synnerhet som de gingo för lägre betalning än männen. När arbetarna började sammansluta sig i syfte att slå vakt om gemensamma intressen, voro de därför inte angelägna om att få de kvinnliga kamraterna med, ja, inom många fackföreningar diskuterade man t. o. m. om det över huvud vore lämpligt att de skulle organiseras.

Först sedan man inom de olika organisationerna gjort den erfarenheten, att det var bättre att ha kvinnorna med för att därigenom kunna förhindra att de genom sina låga löner motverkade männen i deras strävanden att förbättra arbetsvillkoren, var man vänlig nog att erbjuda dem medlemsskap.

I den utomordentligt intressanta minnesskrift,* som Typografiska föreningen i Stockholm utgivit med

* Nils Wessel: Typografiska föreningen i Stockholm 1846—1926. 448 textsidor och 116 illustrationssidor. Pris häft. kr. 6: 50.

inom sättare- och tryckarebranscherna såsom uteslutande ett arbete för män. Men även på det området började kvinnorna uppta konkurrensen. År 1856 anställdes, som man antager, de första kvinnliga sättarna å Isaac Marcus tryckeri. Med tiden började de t. o. m. göra anspråk på att erhålla rätt till att bli medlemmar i Typografiska föreningen, men länge skulle det dröja innan den rätten beviljades dem. "Det var icke med glada känslor, som konstförvanterna sågo kvinnornas inträde i boktryckeriyrket", heter det i minnesskriften, och man får en livlig föreställning om den harm som besjälade "konstförvanterna", då de erforo, att kvinnorna voro till den grad djärva att vilja komma med i deras förening, när man tar del av det protokoll från den tiden, som är återgivet i Typografiska förbundets historia, som utgavs år 1916. På ett av föreningens möten hade nämligen en medlem, C. Fr. Malmgren, gjort sig till tolk för kvinnornas krav i en motion, som han inlämnade till styrelsen. De faror som hotade föreningen, därest den var nog oför-

lämnade ordföranden den förklarigen, att man vid utarbetandet av stadgarna visserligen tänkt på att utsätta ordet manliga, men uraktlåtit det emedan man icke "kunat förutsätta att kvinnliga skulle komma ifråga". En annan åberopade läkares uttalanden om att "fruntimmers arbete vid kasten är skadligt", och en tredje ansåg sig böra fästa uppmärksamheten på de erfarenheter, som sjukvårdarna gjort beträffande "de olägenheter som voro förknippade med fruntimmers ledamotskap". En medlem såg i motionens förverkligande föreningens undergång, ty han fann sig föränlåten att lägga föreningen "varmt på hjärtat" att icke hylla principen om kvinnors tillträde till yrket och varnade för den idé, som river grunden på vilken föreningens såväl bestånd som strävanden äro byggda". Förbittringen torde emellertid ha nått kulmen hos den, som förklarade, "att han ginge ifrån föreningen, om kvinnor skulle få ledamotsrätt". Ja, han var till den grad upprörd, att han försäkrade sig komma att "kän-

(Forts. å sid. 18.)

Ivar Arosenius.

Av Linda Öberg.

Det finns så många olika slag av konst, som det finns konstnärer. De stora namnen stå oförstörbara kvar genom tiderna. Deras efterhärmarer, som också kalla sig konstnärer, sopas undan. Hos dem fattas nämligen någonting väsentligt: Gnistan. Men där den finnes, där är allt gott. Man kan lika litet definiera gnistan, geniet, som man kan rita eller måla religionen och gudsbegreppet. Men då man ser på en människa eller ett konstverk, som innehåller detta odefinierbara, känns det, som om strömmen slutits vid en kontakt. Där är det — men vad det är, har man ingen aning om.

Jag kan inte tänka mig tre så vitt skilda typer som exempelvis Arborelius, Ernst Josephson och Ivar Arosenius. Men gnistan hade de alla tre. Moderna människor må rynka på näsan åt Arborelius och tycka, att han är föråldrad, Jag vågar dock påstå, att ingen efter honom i samma grad fått fram det leende, soliga svenska landskapet med lätta sommarmoln och luf-

Ivar Arosenius: SJALVPORTRATT MED BLOMSTERKRANS.

tens friska klarhet! Modern konst vill inte veta av naturtrohet, den vill stilisera naturen, beroende på att den inte har förmåga att återgiva naturens verkliga skönhet. Arborelius har dock den fördelen att skildra naturen, som väl alltid förblir populär bland svenskar, men Ernst Josephson placerar t. ex. en medelålders dam mitt i en typisk åttioalssalong med palmer och pelare, schägg och draperier och hela det övriga ohyggliga tillbehöret och ändå skapar han ett konstverk! Man blir ganska paff, då man ser detta och tar sig en grundlig funderare över, vad det innebär att äga gnistan.

När man första gången ser ett verk av Ivar Arosenius är det inte utan att man blir lika fun-

dersam. Jag tänker, att det finns många människor, som än i dag inte upptäckt annat i Arosenius än den skicklige skämttecknaren. Skicklig, det är han, men skämtare är han icke! Han är ohyggligt allvarlig. Det är visserligen inte sant att hans privatliv var en olycklig, misskänd, svältande bohems — han hade tvärtom en familj, som omhuldade och förstod honom och visade en outtröttlig omsorg både om honom och hans verk — men för den offentliga kritiken förblev han en svårsmält rätt, till dess han under ständig motvind till sist lyckades, sig själv och kritikerna ovetandes, på det tröga undermedvetandets okända stigar, omskapa dem så, att de vid tiden för hans död nästan voro färdiga att utropa honom till den enda konstnären i Sverge! Hade han levat, hade det gått på samma sätt. Allt nytt tar sin tid och en kritikers hjärna är tyvärr underkastad samma lagar som den stora mängdens. Att döma av publiktillströmningen under den senaste Aroseniställningen i Stockholm och av tidningarnas alla panegyriker är emellertid osäkerhetens tid längesen förbi och Ivar Arosenius definitivt placerad bland stjärnorna. Vilket han i allra högsta grad förtjänar.

Bakom verklig konst ligger naturligtvis inspirationens gåva — men också ett segt och energiskt arbete, ty verktyget, som i materia omsätter synerna, är oftast ganska motsträvt och besvärligt. Jag tänker närmast på en liten, knappt mer än frimärkesstor tavla: Syndafallet. Men hur dräpligt är ej kontrahenternas uttryck, hur smältande och förnäma färgerna. Sådant kommer ej till utan oändligt arbete! Och i sagoserierna! Allt finns där: linje- och färgskönhet, romantik och humor! Och det omsorgsfulla utförandet kväver ej i

Ivar Arosenius: PORTRATT AV KONSTNÄRENS DOTTER.

minsta mån friheten och de lätta linjerna.

De stora tavlorna med sina många Bacchus- och Venusmotiv bli litet tröttsamma med sina mjuka, frestande kvinnor och männens stereotypa, sinnesrubbade lystnad. Men på ett annat av hans större arbeten, *Vår*, kan man knappast se sig mätt. En väg, en gärdsgård och en å, som ställvis brutit vinterbojorna och glider blank och svart mellan vissna, snöfläckade stränder. Den nordiska marsvintern med sin frusenhet och sitt vemod. Och mitt i allt detta går en figur, som man vid första påseendet inte alls tycker hör dit — "en gammal herre", kallade vår främste konstkritiker honom och blev filosofisk i anledning av hans närvaro i vårens gryning. Ty den framstående konstkritikern hade inte märkt att den gamle herrn har tydliga horn i pannan och en missbildad fot... Arosenius förnekar sig inte, och ibland tar hans humor en smula makabra uttryck!

Var och en har ju sin smak, men jag för min del sätter högst inte hans symboliska saker, utan de många små landskaps- och blomsterstyckena och hans utomordentligt känsliga och fina porträtt av hustrun och den lilla dottern. *Flickan med blomkuketten* är ett konstverk för alla tider

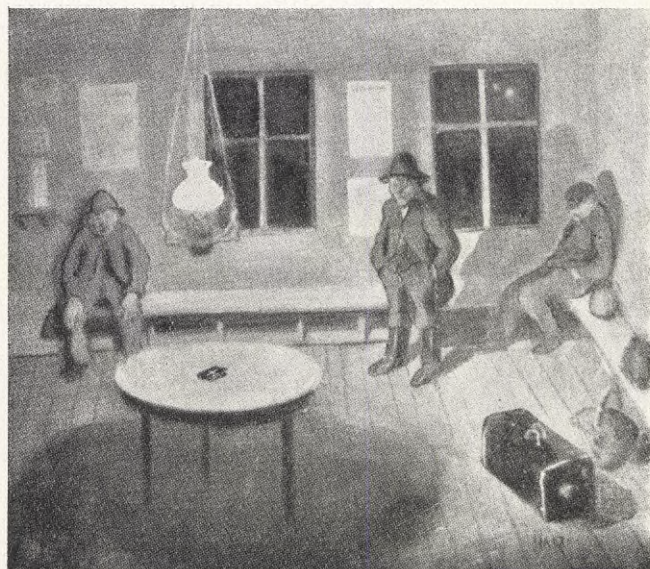

Ivar Arosenius: **KÖKSINTERIÖR.**

och en syntes av allt vist, mildt och oskyldigt barnskap. *Flickan vid byrån*, i köket och den vida berömda *Flickan och ljuset* hör till de konstverk, som inte kunna dö. Den blå prinsessan, som fridlyst på en liten blommande torvser bakom sig sin fäderneborg och de krigande och mördande riddarskarnorna har hustruns och barnets drag.

Men vare sig han driver med människorna och låter det stackars dumma trollet dimpa ned mitt upp i en småstadsidyll, eller han hånar den mänskliga lystnaden i brunst och

dryckenskap eller bekransar sitt dystra och tungsinta självporträtt med de lättaste av alla lätta ängsblommor, ja, i de små österländska sagoserierna, i familjeporätterna, till och med där den rödmosiga gamla Adam sliter kyrkans och anständighetens alla band och strävar mot den outgrundligt likgiltiga vita kvinno synden, överallt i bakgrunden, ofrånkomliga som ödet, stå de fjärran, sorgsna, blånande bergen mot en klar himmel, det svenska landskapets som det svenska lynnets yttersta gräns.

Ivar Arosenius: **I VÄNTSALEN.**

Ivar Arosenius: **GOSENS OCH PRINSESSANS MÖTE.**

Moderskapsproblemet.

Stockholm gästades under oktober månad av en vida känd och bemärkt kvinna, lady Emily Lutyens, av engelsk nationalitet. Hon höll under en veckas vistelse här föredrag varje kväll, dels offentliga, dels enskilda och dels i radio. — Lady Lutyens är inte en vanlig engelsk högaristokrat med enbart stolta anor och ett förnämnt namn, hon är en verklig människa med ett rikt, varmt hjärta och en flärdfri enkelhet, som vinner allas hjärtan. Som naturligt är för en sådan kvinna tillhör hon det socialdemokratiska arbetarepartiet i England. Det var t. o. m. på förslag att hon skulle uppsättas som kandidat till parlamentet, men hon avböjde på grund av att ett dylikt uppdrag skulle tagit bort för mycket tid för skriftställare- och andra verksamhetsområden, som också ligga henne varmt om hjärtat.

Hon liksom sin syster, den från suffragettiden kända lady Constance Lytton, har under hela sitt liv kämpat för kvinnornas frigörelse och deras erkännande som fullvärdiga samhällsvarelser. Detta inte blott i England, där hon nu har sitt hem, utan ändå mer i Indien, där hon är född — fadern var vicekonung där och han i sin tur son till den kände författaren viscount Bulwer Lytton — och vare sig hon vistats en stor del av sitt liv. Tack vare sådana kvinnors arbete börja ju också de indiska kvinnorna att vakna till förståelse för sin undertryckta ställning och därmed till en fruktbärande frihetskamp.

Lady Lutyens första föredrag, arrangerat av olika kvinnoorganisationer, hade till ämne Framtidens mödrar och var i huvudsak ett sammandrag av hennes nyligen utkomna bok med samma namn.

I ett följande nummer skall jag lämna ett sammanträngt referat över denna lilla utomordentligt fina och läsvärda bok, som utkommit på Svenska Andelsförlaget och som fås i vilken bokhandel som helst för kr. 2:25 och skall i detta sammanhang med några ord beröra de ämnen hon vidare talade över samt återge vad hon i annat sammanhang säger om moderskapsproblemet. Radioföredraget behandlade "Aristokratiens förfall i världen: några efterkrigsintryck" och varvid hon beklagade att den gamla, fina kultur, som uppehållits och spritts av

Emily Lutyens.

den nu i förfall stadda bördaristokratien skulle för mänskligheten härigenom gå förlorad. Det som förr i tiden menades med "adelskap förpliktar" hade nu snarare förbytts i dess motsats. Kriget skapade fram en ny aristokrati, nämligen börsens. Denna var en ändå sämre typ för begreppet aristokrat. Hennes förhoppning var, att det demokratiska tidevarvet skall skapa möjligheter för verkliga aristokrater, vilka inte äro beroende av vare sig "börd" eller "börs" för sitt adelskap.

En kväll behandlade hon modern uppfostran, varvid hon särskilt dröjde vid föräldrarnas ansvar mot barnen och att den gamla auktoritets- och lydadsprincipen borde ersättas med förtroende och barnets rätt gentemot föräldrarna. Ett par kvällar talade hon i religiösa frågor, det ena betitlat "Messias förväntningar i tjugonde århundradet".

Den röda tråden i alla lady Lutyens föredrag är att lära människorna förstå sitt gudomliga ursprung, att vädja till dem att så leva sitt liv att den inneboende gudomsgnistan inte förkväves genom ett själviskt och ovärdigt liv och att lära människorna förstå broderskapets förpliktelser gentemot varandra.

Och alldeles särskilt vädjar hon till kvinnorna, att med ansvar och värdighet gå till sitt höga kall i livet som mödrar och bärarinnor av framtidens mänsklighet. Det beror på kvinnorna hur världen kommer att gestalta sig och om de vilja skapa ett släkte av hjältar eller ett släkte i förfall. Varje kvinna är

en moder, om än ej moder till egna barn. Hon vänder sig med skärpa emot vår tids förringande av moderskapet och önskar att i sin bok lära såväl männen som kvinnorna, att med vördnad betrakta och använda den största gåva, som mänskligheten fått sig förlänad, nämligen förmågan att skapa.

Lady Lutyens är en profet för den nya tiden med dess krav på högre livsföring och skönare ideal. Hon är inte den enda, men hon är en, som man kan komma så nära, så man bildligt talat kan höra hur hennes varma hjärta klappar för alla de små i världen, för alla lidande och betryckta. Mätte hennes person och hennes bok förmå inspirera många av oss kvinnor till att följa i hennes fotspår och därmed visa oss värdiga det stora kallet som mödrar till ett bättre släkte.

Det har skett en stor förändring i det allmänna tänkesättet bland hela världens kvinnor under de senare åren. I och med den så kallade kvinnoemancipationen ha kvinnorna gjort uppror mot att betraktas som blott och bart barnaföderskor, och det med rätta, men deras seger har också gjort slut på föreställningen om moderskapet såsom kall.

Det allra första vi måste återge världen är förståelsen av, att moderskap för att kunna rätt utövas måste vara fritt. Och därmed menar jag, att ofrivilligt moderskap är ett brott mot mänskligheten. Kvinnorna ha med rätta revolterat mot den gamla föreställningen, att moderskap skall kunna tvingas på dem mot deras egen vilja. Det är, och borde alltid vara, varje kvinnas rättighet att bestämma om hon vill påtaga sig detta höga kall. Men medan vi betona detta faktum, måste vi på samma gång framhålla ett nytt ideal för vad moderskap verkligen är.

Man kan undra, varför jag betonar moderskap framför faderskap. Det är sant, att ansvaret för det blivande barnet vilar på båda föräldrarna, men faderns fysiska ansvar upphör från det ögonblick barnet är avlat, medan moderns ansvar börjar från detta ögonblick och varar så länge hon lever. Moderskapet upphör inte med barnets födelse, det upphör först när man lägger av sin fysiska kropp. Moderskap är därför ett kall i en annan bemärkelse än faderskap; det har olika stadier, som världens mödrar måste lära sig förstå och behärska. Det finns lika många och viktiga uppgifter för en medelsålders mor som för modern till ett nyfött barn. Det är lustigt att höra talas om avslutande

skolor för ungdomar på sjutton—aderton år, som om man någonsin kunde avsluta sin uppfostran. En sida av uppfostran, som man sällan uppmärksammar, är föräldrarnas uppfostran genom barnen. Jag som har många egna barn, kan säga att jag funnit, att den uppfostran mina barn ha givit mig, har varit mycket värdefullare än den jag fick av mina föräldrar.

Jag tror att vi kunna förändra hela den allmänna uppfattningen om denna fråga på jämförelsevis kort tid, om vi börja på rätt sätt och om vi förstå det oerhörda ansvar, som främst vilar på kvinnorna, därför att världen är vad kvinnorna göra den till, emedan det är de som bygga upp formen och de som värda livet i världen. Det är deras stora uppgift i naturens ekonomiska ordning, emedan de representera den aspekt av Gud som är materiens aspekt, den skapande verksamheten. När därför kvinnorna vända sin uppmärksamhet på denna fråga, så kunna de förändra hela världens tanke sätt, om de vilja. Och när en nations hela tankekraft riktas mot uppbyggandet av en ny ras, då kunna vi hoppas att bygga väl. Först måste den byggas i mödrarnas och de kommande mödrarnas tanke och hjärta. Då skola vi bygga upp en ras, sådan vi alla kunde önska den. Det ligger i händerna på världens kvinnor, som en stor mästare har sagt, att bygga upp en ras av Kristus-människor eller en ras av demoner.

Låt mig ut från denna synpunkt föreslå vissa praktiska sätt att börja förverkliga detta ideal. För det första borde vi försöka organisera en konferens av alla, som äro intresserade i rasfrågan, och det är många, ty våra läkare bli alltmer vakna för denna frågas fara, som hotar civilisationen just nu. Kan man få en sådan konferens till stånd, delar arbetet upp sig i tre avdelningar, uppfostrande, botande och beskyddande.

Vad uppfostringsfrågan angår, måste vi börja med att uppfostra allmänheten med föredrag, broschyrer och böcker. Vi måste påvisa den nuvarande situationens faror och sedan lära dem förstå sitt eget ansvar. Sedan vi lyckats intressera några få måste vi försöka organisera en stor uppfostringskampanj över hela landet utan att på förhand absolut bestämma arbetets riktlinjer. Låt oss taga allmänheten till vår förtrogne och be den om samarbete.

För det andra behöva vi föräldrarnas uppfostran. Man kan inte gripa sig an med barnen förrän man gjort början med föräldrarna och det är tyvärr föräldrarna, som ha mest behov av uppfostran i denna fråga. Man skulle arrangera kurser för fäder och för mödrar, och för båda föräldrarna tillsammans, för att hjälpa dem till förståelse av sitt stora ansvar härvidlag. Frågan om förhållanden inom äktenskapet är ett annat ämne, varom det finns

många olika meningar, som alla borde studeras.

För det tredje vill vi undersöka, hur man bäst skall undervisa barn i könsfrågor och hur man skall kunna väcka känslan av rasansvar hos dem. Jag vet att en hel del blivit gjort härvidlag i många länder, men vi önska samla alla dessa försök och föra dem in under den stora rörelsen. Vidare kunde man tänka sig specialföredrag över barnets psykiska såväl som fysiska natur och dessa föredrag skulle vara populära, inte för tekniska.

Huvudansvaret för barnens uppfostran faller på modern. Det är varje mors plikt att lära sina barn, gossar såväl som flickor, det stora ansvar, som vilar på dem, ansvaret att skapa. Det är hjärt-skärande att se vilken mängd ungdomar,

Vi behöva också forskning i ärftlighetslagarna, i frågan om vilka egenskaper som överföras, och i familjekronikor. Här är ett mycket stort arbetsfält där mycket litet blivit gjort än så länge.

Jag har kallat min andra avdelning "botande" och därmed menar jag behandling av vissa förhållanden, som redan existera, och barn, som redan äro födda. I alla länder finns det kliniker till hjälp för både moder och barn och de äro alla utmärkta och borde mångdubblas i antal, men de äro uteslutande inriktade på att hjälpa redan födda barn och sådan hjälp kommer ofta redan för sent.

Min tredje avdelning har jag kallat beskyddande av brist på ett bättre ord. Om vi skola kunna brottas med rasproblemet med något hopp om framgång måste vi söka hjälp och samarbete hos alla natio-

Ivar Arosenius: PRINSESSAN.

som råka i svårigheter och faror och bekymmer, som alla kunde ha undvikits om föräldrarna blott hade lärt dem förstå pubertetsålderns innebörd. Det finns mödrar, som låta sina döttrar gifta sig utan att veta vad äktenskap betyder. Det finns mödrar, som låta sina söner gå ut i världen och möta dess frestelser utan någon förståelse för kvinnans synpunkt, och den kan blott framläggas riktigt av en kvinna. En mor kan lära sina söner att i varje kvinna se en moder för deras ras. Den som degraderar kvinnorna degraderar barnet och förgiftar nationens liv i dess källa. Alla hemska sjukdomar, alla fruktansvärda lidanden, som uppstå genom brist på denna vördnad för kvinnan, beror i första hand på okunnighet, på frånvaron av rätt undervisning, särskilt i den tidiga ungdomen. Jag anser att det är varje kvinnas plikt och borde vara hennes glädje och privilegium att undervisa sina söner om det rätta bruket av den största makt, som kan tillkomma någon mänsklig varelse, makten att skapa.

nens olika delar, vi måste betrakta det i ljuset av alla olika tanke sätt, vi måste söka religionens, vetenskapens och filantropiens bistånd. Varje religiös organisation måste ta upp problemet från sin egen speciella synpunkt. Det är värt att lägga märke till, att varje religion har vissa ceremonier bestämda för barnet när det nalkas pubertetsåldern. Och fastän den ursprungliga idén gått förlorad i många av dem, är det intet tvivel om att de från början inrättades för att ge det uppväxande barnet en kunskap om dess nya krafter och hjälpa det, genom religiösa ceremonier, att styra och leda dessa krafter på ett rätt sätt. Men mycket mera kunde göras för att hjälpa mödrarna. Någon slags religiös ceremoni kanske, som skulle vara av största hjälp för den blivande modern, så att det ofödda barnet skulle kunna liksom välsignas och födas in i en helgad atmosfär. Sådana metoder måste utarbetas av de olika religiösa organisationerna själva.

N. Th — g.

Gröna riddare.

Förf. Ivan Oljelund har i dagarna riktat den sedvanliga julboksmarknaden med en verklig kvalitetsvara, som bör kunna påräkna intresse och efterfrågan i vida kretsar.

Gröna Riddare är ett episkt lagt verk, med motiv från arbetarrörelsen. Egentliga huvudintresset är ägnat åt ungdomsrörelsen inom densamma, i första hand den ungsocialistiska. Därav namnet.

Boken, ganska omfångsrik, är utgiven å Tidens förlag. Pris 6:50.

Det är ett betydande arbete som här bjudes läsekretsen. Frappant är den nyansrika analysen och psykologiska iakttagelseförmågan. Många bekantskaper av rätt typisk art får man göra och alla kännetecknas de av intressanta drag.

Det är ej så ofta man numera får böcker av yngre förf., främst böcker som äro nutidshistoriskt lagda med avsikt att skildra arbetarrörelsen och representanter för densamma, utan att de gärna framträda en smula översittaraktigt, för att ej tala om alla renegater och lyck-sökare som "gör litteratur" med att kasta smuts på den rörelse som vill höja de tillbakasatta folklagren. Den litteratur av många av de yngre förf., även med "radikala" intentioner, som utbreder sig med presentation av övervägande degenererade skuggexistenser och moraliska kråk kan ju i detta sammanhang lämnas åsido.

Här har äntligen givits oss en bok av annat kynne. Det är en fläkt av frisk, syremättad luft som här slår en till mötes hela arbetet igenom. Ofta frapperas man vid läsningen över släktskapen med den slående, förtätade, ordknappt förnäma Strindbergska skildringskonsten.

Ehuru det i breda drag förtäljes om de "Gröna Riddarnas" bragder under ett visst skede, om dessa unga, som voro brinnande i anden och tagit till uppgift att frälsa mänskligheten — för mindre kunde det ju ej gå — så är detta dock ej det väsentliga. Det värdefullaste är i stället de bilder förf. "självbiografiskt" ger i olika situationer och känslolägen, som till den sammanfattande syntesen blir en eggande historia om den andligt hungrande, fattige och oförstämde ynglingens längtan efter frihet och andlig kultur. Den djupt allvarliga kampen att komma upp på de andliga kullarnas krön,

att komma ur de trånga förhållandena omkring sig, att få lyssna till ett "distinkt uttal" som bokens unge huvudperson på ett ställe utbrister. Även om förf. berättar, som stundom sker, en smula självvorniskt, eller överseende och humoristiskt, som än oftare är fallet, så blir ändock den bild vi få av den unge mannens utvecklingskamp storslaget gripande och patetisk. Ej minst vid de mest enkla och konstlöst berättade tillfällena.

Boken inledes med ett kap., som är litet fristående och har en något sävlig stil mot den annars så livliga farten, men det giver resonansbotten eller kompositionsramens grundläggande konturer för den följande utvecklingen. Här göra vi bekantskap med några fattiga stockholmspojkar, som sänts till Småland för utackordering. Däribland Daniel, bokens huvudperson, och hans något yngre bror. Vistelsen i Småland räckte till konfirmationsåldern, eller möjligen något längre. Scenen förflyttas sedan till Smedsala stad (Eskilstuna). Det är "jäsningsperioden", som här sedan så mästerligt och åskådligt målas. I första hand Daniels egen kamp och utveckling; men samtidigt eller jämsides kamraternas och rörelsens kamp och "utveckling". Säkerligen komma många hundrade av läsarna att här känna igen sig själva, deras egen kamp och arbetet för "saken" inom klubben, från Skåne upp till höga Norden.

Det är en tidstypisk bild av den ungdom som var med inom ungdomsrörelsen från sekelskiftet till fram mot den stora världskatastrofens år. Den ungdom, som "tänkte med hjärtat och drog slutsatser i blodet", för att använda ett uttryck av förf.

Det är mötena på klubben, med sina den tiden vanliga debatter man så väl erinrar sig. Det är de ändlösa disputationerna privat efter mötena om alla möjliga vittsvävande spörsmål. Men vi få även stifta bekantskap med de stadgade, socialdemokratiskt inriktade arbetarnas positiva och tålmodiga arbete.

Vi införas i olika hem med skiftande miljöer. Med spännt intresse följa vi förf. då han berättar om de oförgätliga dagar när August Strindbergs mästerverk spelades i Smedsala Folkets park. Det var tre tusen människor, som andlöst levde med i dramat, föreställning efter föreställ-

ning, under många veckor. Alla partigränser upplöstes. Högermännen med familjer tvangs oemotståndligt med till Folkets park och in i samma trollspänning. Telegram till diktaren avläts. Ett osynligt band förenade alla. Konsten, den stora allbetvingaren och frigöraren, grep och fördjupade.

Sällsamt starkt och gripande har förf. här lyckats tala till varje vänsbefryndad läsare. Det är bokens mest glansfulla parti, verklig och äkta konst.

En viktig ingrediens i varje biografiskt och tidsmålade verk måste naturligtvis tillmätas kärleken. Denna saknas ingalunda heller här. Sällan ser man den vackrare satt i ord. Det är den första blyga ungdomskärleken som Daniel upplever. "Allt vad han ädlast tänkt och drömt fick form så förunderligt lätt. Han var ett juvelskrin, och alltid var det fullt av smycken. Han plockade upp dem och hängde dem överallt där de gingo fram. Deras vägar voro skimrande sagskogor. Han log, när han bredde ut sina skatter. Han hade icke mer någon önskan, icke ens den att lyckan skulle vara beständigt, ty den var beständig, fullkomlig och överflödande."

Daniel hade feber, kärleksfeber.

En roande och mästerlig skildring av humor och gott humör är besöket hos doktorn, som ej kunde finna förklaring till Daniels höga feber, som aldrig ville gå ner — kärleksfebern. Snart nog bleknade dock ungdomsförälskelsen. Daniel blev feberfri och inträder i ett nytt skede av sin utveckling. Han lämnar Smedsala för huvudstaden och därmed slutar berättelsen för denna gång. Vi hoppas dock livligt att fortsättning följer.

Det är ganska roande att se belyst ynglingarnas inställning till problemet om huruvida deras klubb borde tillåta kvinnor att få äran bliva medlemmar i den exklusiva församlingen i Smedsala. Liksom deras syn på kvinnan som människa överhuvudtaget. Det är ett nog så tidstypiskt drag hos många unga, övermaga radikala ynglingar för något tiotal år sedan, då Friedr. Nietzsche var modefilosofen i dessa kretsar par preference.

Ehuru förf. oftare målar med humorns än ironiens färger, användes den senare penselföringen gärna då talet faller på "Gadd", "Gaddpartiets" främste. Dock är porträttet av "Gadd" ingalunda i saknad

(Forts. å sid. 18.)

Nordens gräns i söder.

När man färdas i Danmark, slår en allt som oftast den tanken, att det måste vara det lyckligaste landet i Norden. Folket måste känna sig hemma där på ett alldeles särskilt sätt. Ingenting verkar demoniskt, utan lugnt och harmoniskt. Så är ock naturförhållandena, om man undantar de nordligare delarna av Jylland som haft sina sandhedar vilka kunnat bringa katastrofer över hela byar genom att begrava dem i flygsanden. Men här såväl som på många andra områden har den idoga människan lyckats tämja naturen.

Av detta erfar man dock inte mycket då man far genom Sönder-Jylland. Här verkar allt ljusst och öppet. De väldiga vidderna äro bördiga åkerfält och feta betesmarker. Gårdarna sluta sig harmoniskt till omgivningen. Inga höga hus, eller s. k. villor, som våra lantbrukare äro ganska benägna att utbyta mot de gamla allmogegårdarna, ser man här. De flesta gårdarna äro byggda i fyrkant, vitrappade med halmtäckta tak, som oftast äro gröna med, man skulle vilja säga, ålderdomens patina över sig. Ja, sådant ha vi ju också mycket av i vårt land, i gamla dala-byar t. ex., men i Danmark byggas också de nya husen och gårdarna så att de smälta samman med omgivningen och bära prägel av den gamla allmogekulturen, utan att därför behöva åsidosätta någonting av nutidens fordringar på inredning.

Detta är vad ögat fångade vid en snabbfärd genom landet. Ty en snabbfärd genom Sönder-Jylland var det som bjöds deltagarna i Nordiska interparlamentariska unionens möte i år, men en färd som säkerligen fäste sig starkt i sinnet hos deltagarna.

Genom gamla städer och byar gick färden, med hastiga uppehåll vid gamla slott och bondgårdar, i kyrkor från medeltiden och vid gravplatser där de svenskar, norrmän och finnar ligga jordade, vilka frivilligt slöto sig till Danmark i dess kamp att värna sitt land mot den mäktiga fienden Tyskland. De vila icke bortglömda i den främmande jorden, dessa 1864 års män, därom vittna de vårdade gravarna med minnesstenar och monument som danskarna rest över dem. Vid denna färd passade även svenskarna på att lämna sina fallna landsmän bevis på uppskattning av deras mod och rättrådighet. För en nordbo förefaller det så naturligt att detta land skall tillhöra Danmark och således räknas till Norden. Deras språk, livs- och kulturglädje förnimmes stå så nära våra egna möjligheter. Att åter söka rycka landet från Danmark tycker man vara otänkbart. Det känns som ett brott mot naturens och livets lag. Sönder-Jylland är dock ett av dessa olyckliga gränsland som slitits mellan makterna. Att de nu åter tillhöra sitt moderland Danmark, är en av de få ljuspunkter som glimma efter världskriget.

Men ännu har icke det stora lugnet, det som man tycker hör ihop med hela landsdelen, trätt in i sinna. Ännu sitter oron kvar hos många och ängslan att återföreningen icke skall bli bestående. Vi hoppas dock att sammansmältningen av gammalt och nytt evad det gäller vardagens realiteter, det ekonomiska livet och de andliga värdena skall kunna ske utan för starka slitningar.

Det tack för deras oavlätliga kamp

för bevarandet av den andliga enheten i Norden, som bringades dem av Nordens parlamentariker särskilt vid Dybböls skansar den 18 augusti 1926, mottogs säkerligen med glädje även som den enhetliga och starka avslutningen för Sönder-Jylland som den nordiska gränsen i söder.

Från danskarnas sida mindes om broderssinnet och brodershanden som kom dem till mötes från Nordens länder under de vanskliga dagarna då deras rättfärdighetssak stod på spel.

Av de närvarande bringades Carl Lindhagen vid detta tillfälle ett särskilt tack för det stora intresse han visade för återföreningen och det stöd de härigenom erhöles.

Tiden tillät inte några längre uppehåll i de städer man reste igenom. Där blev knappast tillfälle att se mera än matbordet. Den gamla, fordom rätt så mäktiga handelsstaden Ribe blev dock litet mera beskådad. Den har alltid tillhört Danmark trots att den ligger alldeles intill gränsen. Denna stad är rik på gamla kulturminnen. Särdeles ståtlig är domkyrkan som uppfördes under medeltiden och på vars grund en kyrka uppfördes redan under 900-talet. Överallt påträffade man väl bevarade åldriga vackra korsvirkeshus, som smälte samman med övriga byggnader, vilket visar att det nya byggts upp på pietetskänsla för skönhetsvärdena i de gamla byggnaderna, som bar årtal ända från 1300-talet. Sönderborg hade ett gammalt slott, som påminde om gamla slottet i Malmö. Här fanns mycket av historiskt intresse även för oss svenskar. Sönder-Jylland är rikt på historiska minnen och ståtliga kyrkor från medeltiden. Men det som rör sig i nutiden är säkerligen av lika starkt historiskt intresse som de gamla tidernas.

S. V.

Typisk gårdsinteriör från Ribe.

Gata i Tønder.

LITTERATUR

Av Hjalmar Brantings tal och skrifter föreligger nu första delen under titeln *Socialistisk samhällssyn* från Tidens förlag.

Det är ett trettiotal uppsatser och föredrag från skilda tidpunkter, som sammanställts i denna volym. De ge en god bild av Brantings socialistiskt-teoretiska inställning och hela världsåskådning på samma gång de spegla den svenska socialistiska rörelsens teori och även lämna värdefulla utblickar över den internationella socialismen.

Red. Z. Höglund har försett arbetet med en inledande karakteristik, närmast i anknytning till innehållet i denna volym men därutöver sökande ge en helhetsbild av Branting som socialist och politiker. En kortare biografi är inflätad i denna karakteristik.

Boken är illustrerad med ett antal porträtt av Branting jämte andra personer, i anknytning till texten. Utstyrelsen är tilltalande och priset, kr. 4:50, synnerligen moderat. Vi återkomma vid ytterligare redogörelse av detta arbete.

"Det Berättas" av Astrid Forsberg. Oskar Eklunds förlag. Pris 3:50.

Den unga lovande författarinnan Astrid Forsberg har även till denna jul utgivit en samling folkklivsberättelser under ovanstående titel.

Den korta, kärnfulla folklivsskildringen är en genre som ligger väl till för denna förf. och en form som hon fullt behärskar.

Det är märt och must, något kraftigt och friskt över de uppträdande personerna. Stilen, enkel och ren, ansluter sig väl till innehållet, varför man har stort nöje av den underhållande berättelsesamlingen.

Man måste giva en eloge åt förlaget som givit en så prisbillig bok så förnämlig utstyrelse. Berättelserna åtföljas av smakfulla teckningar, den typografiska uppställningen synnerligen vårdad och fint, glättat papper. En bra julklappsbok.

Två sagoböcker. Folkskolans Barn-tidnings A.-B. har utgivit två sagoböcker till julen. Den ena är förf. av Lilli Waage, är översatt från norskan och heter *Gullpåls*, priset 1:75. Den andra heter *Pekka*

Kant av Elise Söderlund och är ganska konstnärligt illustrerad, då däremot bilderna i den förstnämnda äro mer schablonmässiga. Priset 2:50. Båda böckerna lämpa sig bäst för barn i åtta- à nio-årsåldern.

Sovjet-Ryssland sådant det är, av Theodor Dan. Frihets förlag. Pris 1:—.

Den kände ryske socialdemokraten Dan har här under ovanstående titel givit en, som det synes, klar och vederhäftig bild av de ryska förhållandena f. n., som torde vara ganska välbehövlig för att skingra missuppfattningar och skömmalningar av allehanda slag.

Tidens kalender för 1927,

som utkommit i sitt vanliga omfång, 270 sid., hävdar alltjämt sitt berättigade anseende som vår främsta folkkalender. Med sitt kvalitativt högtstående text- och bildmaterial, sakligt och instruktivt belysande vitt skilda spörsmål av framstående fackmän, förutom värdefulla upplysningar, som en kalender bör innehålla, är varje årsbok värd sitt pris (kr. 2:50) flera gånger.

En liten tidsenlig och praktisk julkåva, som man har nytta av hela året.

Typografernas "fruntimmersfråga".

(Forts. fr. sid. 11.)

na vämjelse, om kvinnorna finge inträde i föreningen", och lovade att hans döttrar inte skulle inkomma varken i yrket eller föreningen.

En av föreningens stiftare, C. J. Lindahl, tog ridderligt parti för kvinnornas sak och framhöll, "att idén fordrar respekt och ej den starka förkastelsesdom, som tycks bliva dess öde". För övrigt menade han, "att fruntimmers inträde" skulle medföra trevnad. Sven Linge bemötte dem, som anklagade kvinnorna för att nedtrycka arbetspriserna med att utropa: "Ja, men lär dem att ta betalt; lär dem att värdera idkandet av en konst. Då skola de ej bliva farliga konkurrenter; då skola de ej arbeta som tjänstehjon."

Han talade emellertid för döva öron. Svartmålningarna voro för många. Tio år senare återkom han med en ny motion i ärendet, men även den avslogs. Först år 1888 var man som sagt villig att tillmötesgå det då ganska gamla kravet från kvinnornas sida, och den 3 mars in-

skrevos de första kvinnliga medlemmarna i typografiska föreningen, Johanna Wilhelmina Berg, Amanda Kristina Eriesson, Augusta Albertina Malmberg och Maria Elisabeth Forsberg.

Typografiska föreningen har nog aldrig behöft ångra det steg den då tog. De kvinnliga medlemmarna ha visat sig vara vakna och intresserade för vad som gäller kårens intressen, och genom en kvinnoklubb som bildades år 1904 har man ytterligare sökt befästa och vidga detta intresse.

Det här anförda är ju emellertid endast ett mycket litet fragment ur den både till sin volym och sitt innehåll storartade minnesskriften. För den, som intresserar sig för svenskt yrkesliv och svensk fackföreningshistoria är skriften en kunskaps-givande och underhållande vägledare. Det skulle inte skada, om arbetarna i allmänhet och inte minst kvinnorna läste denna och liknande skildringar från arbetarnas liv. I den fackföreningshistoriska litteraturen inneslutes ett stycke kulturhistoria, som det strängt taget hör till allmänbildningen att ha stiftat bekantskap med.

Edith Larsson.

Gröna riddare.

(Forts. fr. sid. 16.)

av även ljusa dagar som bryta skuggningen.

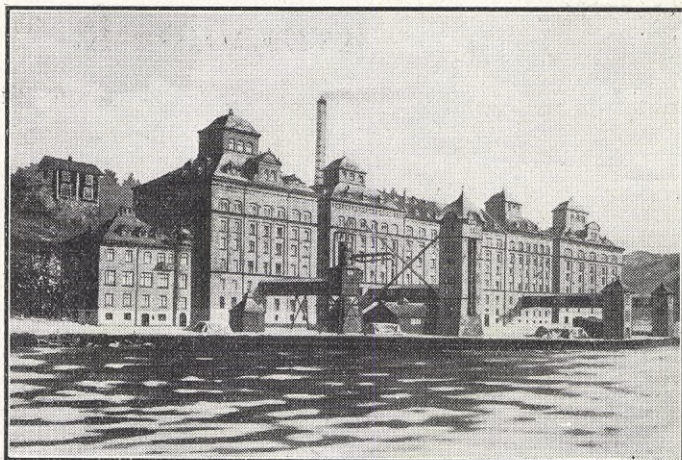
Vacker och intimt stämningmättad är den naturskildring som ges då förf. en tidig och sval sommarmorgon vandrar långt ut på landet efter att under ett par års tid ej varit utom staden.

Utrymmet tillåter ej mera ingående redogörelse eller analys utöver dessa knappa antydningar. Det är en förtjänstfull bok ur många synpunkter, väl värd att nå till en stor läsekrets, som här givits oss. Stilen skänker njutning med sin renhet och uttrycksfulla form. V.

Den innersta meningen i all bildningssträvan: kamp mot meningslösheten, mot äcklet, tröttheten, indolensen. Har man känt vad denna kamp betyder, är man också härligt viss om vägen och bör med ens vara fri från all tvekan. Detta "ämne" är dig en gång för alla givet. Det är gränslöst som världsälte. Det är dig nära i varje andedrag av ditt liv. Det är livet.

Vilhelm Ekelund.

SVENSKA HEM I SAMVERKAN.

Kvarnen Tre Kronor, Stockholm.

Den privata handeln inriktar sig främst på den enskildes vinst och kan ej sätta allmänhetens intresse i första rummet. En följd härav är, att mellanhanderna blivit för många, vilket allmänheten dyrt får betala.

Hur vinner man ett rationellt system? För att åstadkomma bättre förhållanden sammansluta sig konsumenterna som bekant numera i allt större utsträckning i kooperativa föreningar. För närvarande finnas i vårt land 875 sådana föreningar, vilka samlat omkring en miljon av landets befolkning. Årligen försälja föreningarna till sina medlemmar varor för betydligt över 200 miljoner kr.

Land och stad i samverkan. Kooperativerna är jämnt fördelad över hela landet. I städerna ha bildats stora miljonföretag, genom vilka stadsbefolkningen gör sina varuköp, medan man på landsbygden återfinner smärre sammanslutningar, uppbyggda av lantbrukare. Den kooperativa rörelsen synes verkligen ha vind i seglen i vårt land. Sedan 1914 har den fördubblat medlemsantalet och femfaldigat omsättningen, och det kapital i fonder och medlemmarnas egna insatser, varmed föreningarna finansiera sin verksamhet, har vuxit från 4 till 35 miljoner kronor.

Vad vinner man då genom kooperativet? Då man tar del av dessa imponerande siffror, frågar man sig ovillkorligen, vilka fördelar dessa organisationer kunna bringa sina medlemmar o. allmänheten. Först och främst har man då att peka på konsumtionsföreningarnas överskott. Dessa äro nämligen helt och hållet medlemmarnas egendom, vad konsumtionsföreningarna genom sin verksamhet spart in åt dem. Under de sista åren ha dessa

besparingar uppgått till 9 å 10 miljoner om året. Då man betänker, att de vunnits enbart genom att en liten del av befolkningen själv gemensamt börjat uppköpa sina livsmedel, måste siffran betraktas som högst avsevärd.

Hur verkar kooperativet på prisnivån? Till detta kommer också, att konsumtionsföreningarna ha en stor prisreglerande betydelse. Varje konsumtionsförening äges av befolkningen, som köper sina varor ifrån den, och det är allmänhetens egna förtroendemän, som kontrollera dess förvaltning. Prissättningen kommer sålunda alltid att dikteras av befolkningen själv, och en konsumtionsförenings priser överskrida därför aldrig det skäliga nivå. Klart är, att där det finnes ett sådant företag blir det fullständigt omöjligt för de privata handelsmännen att genom gemensamma prislistor hålla prisnivån på en konstlad höjd. Konsumtionsföreningen skänker sålunda hela befolkningen inom det område, där den verkar, en synnerligen värdefull gåva: värn mot alla försök att på monopolistisk väg åstadkomma orimligt höga priser inom detaljhandeln.

De många konsumtionsföreningarna äro ett. Varje konsumtionsförening är ett fullt självständigt företag. Det är befolkningen på platsen som själv styr företaget och ser till att det uteslutande tjänar dess intressen. Samtliga konsumtionsföreningar i landet ha emellertid sammanslutit sig till en centralorganisation, *Kooperativa förbundet*. Detta har främst till uppgift att direkt från producenterna inköpa de varor, som konsumtionsföreningarnas medlemmar behöva. Kooperativa förbundet är sålunda det gemensamma centrala inköpsorganet för en miljon av vårt lands

Kooperativa förbundets margarinfabrik — landets största.

befolkning. Givetvis måste ett sådant företag få stora dimensioner. Kooperativa förbundets försäljning till konsumtionsföreningarna uppgår också till mellan 80 och 90 miljoner årligen.

Värnet mot trusterna. Med den omfattning, som Kooperativa förbundet fått, kan det naturligt nog satsas hela fabriker inom respektive varubranscher.

Den alltjämt fortgående förtrustningen av vårt lands näringsliv har tvingat kooperativerna att grunda egna produktionsföretag. Kooperativa förbundet, konsumenternas eget företag, har icke kunnat likgiltigt åse, hur det med ekonomisk makt utrustade fåtalet avtvingar konsumenterna oerhörda tributer. Och mot trusternas maktställning har man endast haft ett botemedel: att starta företag, ägda av konsumenterna själva och uteslutande tjänande deras intressen.

Ett mönsterföretag som gjort nytta. Det första företaget av denna typ, som kom till i vårt land, var Kooperativa förbundets margarinfabrik i Norrköping — den största margarinfabrik, som Sverige äger. Detta företag har haft en mycket stor betydelse för de många i vårt land, som behöva ett billigt bordsfett. Genom dess tillkomst har priset på margarin reducerats med en krona pr kg. och en besparing av 12—14 miljoner årligen tillförts vårt folk. Fabriken har också vunnit ett förtroende, som torde vara enastående. Tack vare den fabriken kunna alla Sverges konsumenter nu vara övertygade om, att deras bordsfett för all framtid endast kommer att betinga ett skäligt pris.

Kooperativ kvarndrift. Detta första stora industriella produktionsföretag i

kooperationens tjänst har emellertid följts av flera. Kooperativa förbundet har nämligen inköpt tvenne av vårt lands modernaste storkvarnar, nämligen »Tre Kronor», belägen vid inloppet till Stockholm, och »Tre Lejon» vid Göteborg. På detta sätt får allmänheten möjlighet att själv kontrollera prissättningen på mjöl. Och i den mån kooperativerna vinner ökad ekonomisk styrka, har den för avsikt att gripa sig an med ny produktion, varhelst ett skadligt trustväld gör sig gällande.

Allmänheten leder företagen. Hela den verksamhet, som Kooperativa förbundet bedriver, står under konsumenternas kontroll. Det är nämligen konsumtionsföreningarna, vilka gemensamt äga och genom sina representanter förvalta förbundets medel. Det överskott, som uppstår på K. F:s verksamhet, ha konsumtionsföreningarna att bestämma över. År 1924 utgjorde det 1,370,000 kr. Det egna kapitalet uppgår för närvarande till dryga 10 miljoner och växer raskare för varje år som går.

Ett kooperativt folk. På olika områden arbetar sålunda kooperativerna på att förbättra det svenska folkets ekonomi, och av de redan vunnna resultaten kan man med full visshet sluta, att det arbetet har utsikt att krönas med stor framgång.

Självstyrelse är kooperativens a och o. Den vill lära folket att självt handha sina egna viktigaste ekonomiska angelägenheter. Den vill med ett ord göra det svenska folkets stora massor friborna och självständiga även i ekonomiska ting. Denna annons har till ändamål att visa, hur detta arbete bedrivs.

Kooperativa Förbundet.

Kamp mot smutspressen.

För någon tid sedan inledde tidningen Arbetaren en kampanj mot smutspressen och i första hand då mot Fäderneslandet och dess mindervärdiga, på folks skandalhunger ockrande journalistik.

Inom alla läger har denna aktion omfattats med sympati, och instämmanden har strömmat in från alla delar av landet, och i enquêter och uttalanden både från korporationer och enskilda har givits samstämmig anslutning till densamma.

Även har en bojkottförklaring mot Fäderneslandet mottagits med gillande och till denna har också Tobakshandlarnas riksförbund ställt sig sympatiskt. A. B. F:s Stockholmsavdelning samt Ungdomsförbundens samarbetskommitté ha ställt sig i kamplinjen, och vid ett möte, som hölls i Stockholm den 29 okt. med styrelserna för de organisationer som anslutit sig till kampen mot Fäderneslandet, tillsattes ett aktionsutskott med uppgift att leda propagandan.

En gång förut i arbetarerörelsens historia ha vi bevittnat hur en organisation satt i gång en organiserad kamp och rensat ut en del mindervärdig och förråande litteratur, nämligen när socialdemokratiska ungdomsförbundet satte i gång sin kamp mot Nick Carter-litteraturen, och det är att hoppas, att den nu inledda aktionen mot Fäderneslandet kommer att krönas med samma framgång, som ungdomsförbundets strävan den gången gjorde.

Självfallet böra kvinnoförbundets

avdelningar såväl som alla dess enskilda medlemmar, och i övrigt alla kvinnor, och framförallt alla mödrar göra allt för att bidra till att denna kamp fullföljes till det yttersta, till dess att målet är nått och pressen befriats från alla smuts- och skandalblad.

Lika nödvändigt som det är, att vi såväl inom föreningslivet, som i vårt enskilda liv, rensar ut all skandalhunger, skvaller och lumpenhet, lika nödvändigt är det att vi se till att dylik renlighet iakttages inom pressen, den andliga faktor, som spelar en så stor roll i nutidsmänniskornas dagliga liv.

När det gäller val av nöjeslektyr i hemmen, så ha alldeles säkert de flesta kvinnor ett oerhört stort inflytande, och man kan vara alldeles övertygad om att ifall man kommer in i ett hem, där man finner en hel samling publikationer av det mest varierande slag, så är det i nio fall av tio husmodern som skaffat hem dem, eller det har i varje fall skett med hennes goda vilja.

Det är på tiden att kvinnorna vakna upp för den betydelse pressen har i ungdomens fostran, och se till att de inte i sina hem tolerera publikationer av det mest tvetydiga slag, vilka verka förråande och neddragande på de ungas andliga utveckling.

Alltså förvänta vi av kvinnorna en kraftig insats i kampen mot smutspressen.

H. F—d.

Kooperation och kvinnologik.

Otrolig men sann konversation vid ett kafferep.

Den unga nygifta frun skulle ha kaffebjudning för sina väninnor och f. d. arbetskamrater på kontoret. Hon gjorde en sista summarisk granskning runt om i den lilla prydliga enrumslägenheten. Den utföll till belåtenhet och hon såg sig nöjd omkring. Där var rent och snyggt som i ett litet dockskåp. Nu kunde de få komma när som helst, tänkte hon, då hon satte fram skedarna på den nätta kaffebrickan.

I detsamma ringde det på tamburklockan. Hon gick och öppnade för väninnorna, som kommo i samlad trupp.

Det blev förstas patår och tretår o. s. v. några timmar framåt. Med ty åtföljande konversation om ditt och datt mellan himmel och jord.

— Nå, Greta, sporde en av väninnorna, är det inte skönt att ha affär i samma hus du bor, att bara behöva gå nedför trapporna för att göra dina uppköp? Tänk vilken tidsbesparing!

— Jag förstär verkligen inte vad du menar, Elsa lilla, avbröt fru Greta. Inte kan jag väl handla i affären härnere, menar du, den är ju en sån där — ja, vad är det nu dom kallas igen... — en sån där korporativ butik, och det vore välan rysligt att handla i en sådan affär.

— Det var rysligt, vad du är okunnig, kära Greta. Det heter inte korporativ utan kooperativ. Vet du egentligen vad ordet betyder, när det kommer till kritan?

— Om jag vet, jo kära lilla Elsa, jag vet så mycket hemskt om det där kor... korp... kooperativa eller vad det nu heter egentligen. Jag vill helt enkelt inte ha med det där rysliga att göra, förstär du. Det skulle aldrig falla mig in att sätta min fot innanför deras dörrar. Inte för allt i världen, hör du det!

— Seså, kära Greta, bli nu inte så ivrig utan låt oss höra dina skäl. Jag tror, att du är ganska okunnig beträffande det där rysliga, som du behagar kalla det. Vad är det för resten för rysliga saker du hört om Kooperationen?

— Det vet väl varje människa, att det där kooperativa tänker göra på samma sätt som i Ryssland. Det

Från Stockholms skärgård. (Ur Svenska bilder.)

blir bara revlusjon och allt annat elände, om dom där korporativa får makten här i Sverge. Precis som i Ryssland. Där är det dom korporativa, som har makten. Och hur har det inte gått? Över femti miljoner har dom mördad och svält ihjäl. Nej, jag kommer aldrig att handla hos dom korporativa, jag betalar hellre nära ören mer för varorna i stället...

Här avbröts fru Gretas harang av ett skallande skratt. Det var Elsa, som började, men snart föllo även de övriga väninnorna in. Den enda, som inte skrattade, var fru Greta. Hon tvärtom satt och såg djupt allvarlig, ja nära nog indignerad ut. Hon såg närmast ut som en gråtfärdig barnunge, där hon satt och trutade med läpparna.

När skrattsalvan omsider lade sig, var det Elsa, som tog till orda:

— Man borde egentligen inte skratta åt dylik häpnadsväckande okunnighet, men jag kunde inte låta bli. Det var verkligen alltför komiskt, kära Greta. Men säg mig, varifrån har du fått dessa löjliga hi-

storier? Vem är det, som berättat dig dessa sagor? Äh, var inte ond på oss nu utan tala om alltsammans!

Fru Greta satt tyst en stund. Hon såg frånvarande ut. Till sist sade hon med gråten i halsen:

— Är det inte sant då? Det är ju handlare Pettersson härnere i fjorton, som berättat mig alltsammans. Han har alltid sagt mig, att jag skulle akta mig för de korporativa butikerna, för dom är inte alls bra för dom andra affärerna. Och har han ljugit för mig, handlare Pettersson, så skall jag, så sant jag heter Greta, aldrig mera sätta min fot i hans affär!

*

Fru Greta är numera kooperatör till liv och själ. Men löftet, som hon gav väninnorna att aldrig mera sätta sin fot i handlare Petterssons affär, har hon icke hållit. Hon har nämligen en gång uppsökt sin f. d. hovleverantör i livsmedel för att fråga honom, vad han menade med att be-

rätta sina idiotiska rövarhistorier om kooperationen. Handlare Pettersson svarade intet, såg bara litet snopen ut.

— — —

Historien låter otrolig men är sann. Då det måhända kan finnas flera lika tilltagsna handlare och ännu någon lättlurad ungdom som fru Greta, ha vi ansett det illustra fallet värt att räddas från glömskan.

Till den kraft och verkan det hava kan!

Som det visst plägar heta ibland.

Mister Äxån.

Rätt till arbete för unga och gamla.

För ungdomen av båda könen är det nu förenat med stora svårigheter att vinna anställning. Tusentals personer, som befinna sig i åldern 20—50 år, gå ävenledes arbetslösa. Och för personer som äro över 50 år är det förenat med alldeles särskilt stora svårigheter att vinna ny anställning om de av en eller annan anledning mist den plats eller det arbete de innehaff.

Arbetslösheten är för närvarande mänsklighetens värsta plåga. Ingen person som icke är stats- eller kommunalanställd, och knappast ens de, veta säkert huruvida de ej skola komma att drabbas av denna hemska olycka. Och är någon nog lycklig att inte behöva sörja för egen del härvidlag kan han ha barn eller andra anhöriga att oro sig för.

Vi måste verkligen på allvar börja bekämpa arbetslösheten. Vi människor få inte låta oss utrotas av maskinerna på samma sätt som hästarna blivit utrotade av automobilerna. Arbetslöshetens bekämpande bör i särdeles hög grad vara en angelägenhet för arbetareklassens kvinnor. Vi veta vilken olycka det betyder för våra hem, då männen råka ut för detta onda. Och vi börja nog allaredan när våra barn äro små att oro oss för hur det skall gå för dem när de bliva vuxna. Vi önska att de skola komma att få ett arbete som de hava fallenhet för och vi önska naturligtvis också att de skola vinna varaktig anställning så att de inte skola behöva att komma att lida av den oro som är förenad med att ena tiden ha plats och den andra vara utan.

I ett välorganiserat samhälle bör arbetsansättningen vara lika obligatorisk för ungdomen, som vad skolan nu är för barnen. Och arbetsansättningen bör taga vid omedelbart då skolan slutar. Eller låt oss säga att yrkesskolan tar vid när botten-skolan slutar och arbetet följa omedelbart därpå och fortsätta intill pensionsåldern. Ty den trygghet, som rätten till arbete ger måste varenda individ få komma att åtnjuta.

Kanhända frukta kamraterna att kravet på arbetslöshetens avskaffande är för stort och vidlyftigt för oss kvinnor att framföra, men vi ha så stora praktiska och humana skäl att gå fram för det rättfärdighetskravet. Och vi vilja tro att det onda som heter ofrivillig arbetslöshet inte skall behöva vara obotligt, om man med kraftig god vilja går fram för att bota det.

Mänskligheten har visat sig besitta en oerhörd intelligens ifråga om att uppfinna underbara maskiner. Må nu denna intelli-

Äro Edra inkomster för stora?

Varom inte, nedbringa Edra livsmedelskostnader genom inköp i våra butiker

KONSUMTIONSFÖRENINGEN
STOCKHOLM

Anna Vickström.

Landskronaklubbens äldsta medlem, fru Anna Vickström, fyllde söndagen den 24 oktober 75 år. Fru V. blev dagen till ära föremål för en mängd vackra hyllningar. Hon uppvaktades av sångkören Harmoni, scouternas musikkår, logen Verdandi samt socialdemokratiska kvinnoklubben. Sedan klubbmedlemmarna sjungit en sång till hennes ära, frambar ordföranden, fru Amalia Nilsson, i verser klubbens hyllning och tack till fru Vickström, varefter en av medlemmarna överlämnade en subskriberad gåva jämte vackra blommor.

Som en hängiven medlem av klubben har fru V. tillhört densamma sedan den bildades för ett 20-tal år sedan. Hennes goda och glada väsen har gjort henne aktad och avhållen såväl inom som utom kamratkretsen. Må hennes levnadsafton bli ljus och vacker!
H—a H—n.

gens få göra sig gällande då det gäller att göra maskinerna allmännyttiga.

Ehuru det nu nästan inte ser så ut är dock den mänskliga arbetskraften något värdefullt, som på bästa sätt borde utnyttjas. Det är genom arbete, som allt skall framskapas som vi skola leva utav. Och hur mycket mera än vad som nu sker skulle inte kunna produceras om alla finge arbeta; om jorden såväl som maskinerna toges flitigare i bruk än vad nu är fallet. Den överproduktion, som man tror råder, är endast skenbar. Om vi satte oss in i den tanken att alla skulle lyftas upp till vad som nu anses vara en god borgerlig levnadsstandard, så inse vi nog att åtskilligt finns att uträtta.

Kamrater, vi förmoda att ni alla äro

En sällsam julkväll.

Av Elin Pettersson.

Snö... vit, hög, otrampad. Blånande slätter, skogar i vinterskrud, slingrande vägar, vita som brudslöjor, berg, dalar och täppor, vitt, vitt, vart än ögat vänder sig! — — —

— Det ligger julstämning i luften, säger Algot Gran, där han sitter bredvid sin körsven, rak och bredaxlad.

— Ja, svarar denne, vädret förhöjer den. Allt ljusst till julhelgen.

Det svaret föder en annan tanke hos Gran — en tanke som sveper om ett tiotal flydda jular, under dysterhet, melankoli och plågande samvetsförelärelser.

— Det borde göra det, tar han vid, men — — ha vi lång väg kvar till Lyckebo?

— Ett par timmar till så är vi framme.

— Jaså. Jag tror det mörknar — måtte väl inte bli oväder?

Han ser uppåt himlen där mörka skyar komma och gå. Det börjar blåsa och yra, först litet svagt, ökas och inom en stund är en svår snöstorm i full gång.

— Det är nog bäst hålla en stund vid gästgivaregård Gillet, fortsätter han — det går måhända över — förresten, hästen kan behöva något till livs och vi med.

— Den här resan är mycket besvärlig, säger gamle Andersson, som i långliga tider varit kusk och forslat åtskilliga julfrämmande till bygderna — därför att det är så många mil till skjuts.

— Herr Gran vill till Lyckebo innan dagens slut förstås?

Han ler godmodigt vid denna fråga.

— Ja, är det möjligt så. Det är över tio år se'n jag var där — — ja, jag tror det är närmare tjugo — — —

Hästen fördes in i ett stall, fick en smula hö och vatten, och de bägge männen gingo in i världshuset.

Där bjöd Gran på några goda smörgåsar och en mugg, rykande varm mjölk.

Det yrar än — Andersson gick fram till fönstret och såg ut — det riktigt vråker ner, skall jag säga herrn. Men klockan är ju inte mer än ett än. Vi ha dagsljuset på oss.

— Sitt ned, Andersson — — säg, vet ni hur Alma Lönngren har det nu för tiden — förr var hon sömmerska i byn.

eniga med oss i kravet på att samhället måste bjuda alla sina medborgare rätt att genom arbete få förtjäna sitt bröd. Men vi ha måhända delade meningar om hur det kravet bäst skall kunna förverkligas. Tag upp denna oerhört betydelsefulla fråga till diskussion på edra klubbmöten och sänd små sakliga inlägg i frågan till vårt förbundsorgan Morgonbris.

Elin W.

Det såg ut som skulle han vilja lätta sitt hjärta — sak samma för vem.

— Hon ja — Andersson satte sig ned så det knakade i den gamla pinnstolen — hon har det nog inte så katigt. De senaste åren ha nog inte så många anlitat hennes arbete. Folk vill vara fina nu och med sin tid.

Nog för att »Sy-Alma» som hon kallats, kan sy starkt och bra, men litet gammalmodig är hon i sin sömnadskonst.

Men när det gäller arbetsblusar och arbetskjortor är hon perfekt än i dag. Hur det är så drar hon sig fram och arrendet hos patron har hon då, mig veterligt, klarat hittills.

Nu tystnade han och tömde den sista mjölsklicken och tillade:

— Det är synd om »Sy-Alma», ty hon hade förtjänat ett bättre öde, än det hon fick. Hon höll på att gråta sig fördärvad på en usling som inte var värdig en tår.

— Och barnet — — Å herrn känner till historien — det utackorderades och vart det tog vägen vet ingen, inte ens Alma.

Gran böjde sig ned. Det var som hade den talande slagit honom rätt i ansiktet.

— Jo, jo, så går det här i livet. »Den som blandar sig med agnar, blir uppäten av svin,» som ordstävets lyder. Han skulle ju gälla som riktig herrekarl, den där, var betjänt hos greve Silverstolpe, som på den tiden bebodde det storslagna godset Ströms-häll. Och Anna lagade linne hos herrskapet — lät sig imponeras. Ja, ung och dum har en nog varit litet var.

— Hon älskade honom och då — —
— Tror jag det — det var nog inga tvivel om det, men hur han gjorde det — — barnstackarn var det värt med — komma till världen och få fara illa —

Åter förnam Gran något — skam och ånger höll på att förtaga all behärskning.

— Det ljusnar nu —
— Det kan ljusna — — orden följde på hans egen tankegång.

— Visst, ett sånt här fult oväder varar aldrig länge.

Det höll uppe och hade lugnat på, varför färden fortsattes.

I Alma Lönngrens kammare var det julfint som alltid om åren. Själv snygg och trevlig, gick hon och dukade bordet för julkvällen. I den gamla gungstolen satt hennes gäst, en ung man, med vilken hon oupphörligt talade.

— I kväll blir det julafton min gosse, sade hon, under det hennes ansikte var som ett ljusst, solomfyllt leende. Det blir en jul som aldrig förr.

Att du verkligen kunde taga dig hit, barn, hon gick fram till honom och strök över hans mörka hår.

— Kärleken visade mig vägen, mor, svarade han.

— Nu är det bara en som fattas — du vet vad jag menar —

— Tala inte om det nu — nu skall vi vara glada och fira jul — — — se här vad jag köpt allt!

Han öppnade en välfylld resväska och plockade upp varjehand.

Då bultade det tre slag på ytterdörren.

— Vem kommer — hon gick undrande mot dörren —

Vetenskapliga fabrikationsmetoder och kooperativ distribution göra K. F:s margarin till en delikat och billig vara.

Kamratmöte i Holmsund.

Söndagen den 27 juni hade Holmsunds soc.-dem. kvinnoklubb anordnat kamratmöte, till vilket inbjudits klubbarna i Hörnefors, Robertsfors och Vännäs. Mötet, till vilket ett 80-tal deltagare mött upp, blev särdeles lyckat. Sedan ordf., fru Vinberg, hälsat de närvarande välkomna bjöds på musik av fröken Holmkvist och solosång av hr Öhman, varjämte programmet upptog diskussion i följande frågor: Idealismen, Kvinnans ställning till höstens val, samt anordnande av föreläsningar genom A. B. F. Samtliga frågor diskuterades ganska livligt. Det angenäma mötet avslöts med musik

Gruppen från kamratmötet i Holmsund.

samt ett fyrfaldigt leve för den soc.-dem. kvinnorörelsen.

S. V.

— Låt mig öppna, sade han, kanske någon vilsegången?

— Nej, sitt du —

— God afton — jag söker Alma Lönn- gren, hördes en röst därute.

— Det är jag —

— Alma, känner du inte igen mig, Algot —

— Gösta. Gösta, det är din far — — hon raglade baklänges och skulle ha fallit, om icke sonen tagit henne i sina armar.

— Käraste mor, tag min plats — — hon sjönk ned så försvinnande liten — — och där stodo far och son framför varandra.

Långa, svikna år, glömda löften och förgätna plikter — — allt väckte och restes som ett tveeggat vapen mellan dem.

Sonens armar höjdes, men när hans blick mötte mors, föll de slappt ned.

— Inte så, Gösta, sade hon milt. Ingen är för stor att förlåta. Och ingen är hårdare än han kan böjas.

Då sprang Algot Gran fram och fannade hennes knän.

— Lugna, samvetsgranna år, ha varit din lön, och plågande smärtsamma, mitt straff, sade han.

Stel och orörlig stod Gösta mitt på golvet.

— Gösta, tänk på att det är julafton — — din far gråter . . .

— Det enda jag kan säga, sade Gran, är förlåt, förlåt Alma, om du kan göra det!

Han reste sig och räckte henne sina händer.

— En älskande kvinna bär aldrig agg i sitt hjärta, svarade hon stilla.

— Jag har inte förtjänat att ha någon son — han vände sig nu mot sonen, men låt mig få gottgöra något av vad som brutits?

Det rev och slet i den unge mannens bröst — — hade han väl hjärta att förstöra mors julkväll, den sällsammaste på tjugo år — —

— Far . . .

Han kände ett par kraftiga armar omsluta sig.

— Jag vill bli god mot dig och henne jag vill göra allt som står i mänsklig makt. Tiden omdanar människosinnet — nu inser jag vad jag ägt, kunnat äga men förlorat

— — — lugn och ljus framtidslycka. Jag har flackat omkring som en bränning på villande hav, utan ro utan rast.

Och medan han talade, förstodo de att han var den som ville ge, vad en man kan giva i sig själv. Och därmed allt.

Det var så vackert i Alma Lönn- grens kammare den julkvällen. Känslan var så stor och helgjuten — det var som hade de suttit så här jul efter jul. Den breda, starka bro som skiljt dem åt, var nedriven för alltid.

— — — Gamle Andersson stod i stallet och rev sig betänksamt bakom örat, under det han talade och svarade sig själv.

— Nog sa' han att han skulle till Lyckebo, men att han skulle till själva Alma, kunde väl ingen drömma om.

— Tror du vi få köra för honom mer, Grälle.

Han log. Och Grälle gnäggade belåtet, som hade han velat säga: »Han far aldrig från Lyckebo mer.»

Rådfrågningsbyråer.

Västgöra—Dals soc.-dem. kvinno- distrikts rådfrågningsbyrå för möd- rar. Doktor Gärda Lidfors av Geijer- stam, Götabergrsgatan 26, Göteborg. Tel. 22 50. Mottagning vardagar kl. 11 f. m.—1 e. m.

Tidevarvets rådfrågningsbyrå för föräldrar, Slussplan 1, 2 tr., Stock- holm. Mottagning torsdagar kl. 9.30 —10.30 f. m.

De kooperativa föreningarna (konsumtions- föreningarna) tillföra årligen sina medlem- mar omkring 12 miljoner kronor i direkta besparingar

Nyckeln till hälsa

är att rensa magen och tarmarna från osunda rester, utdriva urinsyra från kroppen samt uppfriska blodet, därmed avlägsna själva orsaken till illa- mående och sjukdomar.

En huskur **Frukt-Salt-Samarin** är härtill synnerligen välgörande.

Magsyra och Huvudvärk försvinna. Värk i kroppen, Reumatism och Nervsmärtor skingras. Hälsa, krafter och Välmående återvinnas.

Frukt-Salt-Samarin verkar välgö- rande på hela organismen och ome- delbart uppfriskande. Pris pr burk kr. 2:50. Erhålles pr postförskott från **Cederroths Tekniska Fabrik, Sthlm.** (Säljes å Apotek, Dro- g-, Kemikalie- Färghandel m. fl.)

Meddelande från A. B. F.

Insamlingen till Erik Hedéns minne.

Uppropet om deltagande i en insamling för ästadkommande av en minnesvärd över Erik Hedén har rönt stort intresse i arbe- tarekretsar och särskilt bland studiecir- klarna. På grund av förekommande talrika förfrågningar må meddelas, att insamlings- listor i denna vecka komma att utsändas till alla A. B. F:s bildningsråd och studie- cirklar, till cirklarna inom såväl I. O. G. T. som N. T. O. samt till föreläsningförenin- garna i landet. Även till fackorganisatio- nerna kommer uppropet att utgå.

Så fort listorna utsänts, böra studiecir- klarna och organisationerna behandla frå- gan och på bästa sätt ordna insamlingen. Redovisning sker före årets slut till A. B. F:s centralbyrå, Barnhusgatan 16, Stock- holm C., varifrån även flera insamlings- listor böra rekvideras om behov därav före- ligger.

Arbetarnes Bildningsförbund,

en blick tillbaka och en framåt, är namnet på en ny broschyr, utgiven av A. B. F:s centralbyrå. Broschyren innehåller det föredrag A. B. F:s studieledare, rektor J. Sandler höll vid öppnandet av årets A. B. F.-kurser i Brunsvik. Den torde bli en god hjälp vid klargörandet av A. B. F:s syfte och verksamhet, ej minst i den pro- paganda för ökad, intensiv bildningsverk- samhet, som våra A. B. F.-organisationer böra med kraft igångsätta i samband med den nu pågående kampen mot mindrevär- diga pressalster.

Broschyren erhålles gratis från A. B. F:s centralbyrå, Barnhusgat. 16, Stockholm C.

En återvändandes ord.

Roland Dorgelès krigsminnen.

Ett av de större franska litteraturprisen, Le Prix Vie Heureuse, tilldelades år 1919 en dittills tämligen okänd författare, Roland Dorgelès, vilken, som många andra, skrivit en bok om kriget. Han kallade sin bok "Lex Croix de Bois", Träkorsen, och redan titeln anger, att innehållet icke har så mycket med skriken och munvädret bakom fronten som med den grymma realiteten i första linjerna att göra. Boken var en bok om de stupade kamraterna: en vård, som en av männen i ledet rest till minne av dem, som icke kommo tillbaka.

Själv var Dorgelès en av de återvändande, "les revenants", en av dem, som sluppit "lyckligt" undan. Men det var ute i skyttegravarna hans bok blev till och vilken bok! När den utkom (hos Albin Michel i Paris) år 1919 var den ju aktuell, därför att man hade allt så friskt i minnet; men när man nu, 7 år senare, bläddrar igenom den, är den fortfarande aktuell och av en aktualitet, som aldrig kan försvinna, ty den bygger ej på data, som glömmas, på kartor, som ingenting säga oss numera eller på termer, som levde ett högt liv under dessa rusiga år; nej, dess styrka är framförallt människotekniken.

Hur levande är icke denne Sulphart, parisdamängen, som tagit sitt sunda förnuft, sin praktiska nykterhet och sin naturliga humor med sig ut i främsta eldlinjen! Sulphart yttrar sig t. ex. om Marneslaget: "Marne, det är en historia, som gav pojkarne femton sou'n (75 centimes) och de voro väl förtjänta!" Eller när samme Sulphart utbrister: "Kriget, ja, jag anser att vi vann en seger — en seger, eftersom jag kom tillbaka helskinnad!"

Men Sulphart är nästan den enda av kamraterna, som kommer helskinnad undan. Han har tur. Men de andra, de stupa en efter en. Man har inte tid att sörja dem förrän långt efteråt. Man snickrar ihop ett träkors, skriver dit ett namn med krita och rusar vidare...

Här får kriget en annan färg, en annan glans än i de officiella rapporterna. Här är kriget grovarbete. Man har fått en uppgift, en order, och nu ligger man och väntar på signalen. Det är en stormning.

Kommer jag undan? tänker man, kommer du...? Så ges tecken till framryckning; man säger ett "hej", nickar en hälsning till varandra och störtar ut på öppna fältet... Timmar efteråt börjar hjärnan arbeta, man räknar och saknar den eller den. Så månad efter månad, år efter år.

Eller man går på post. Ute mellan linjerna skriker en sårad. Han har ropat timme efter timme, men man kan inte hjälpa honom! Han får ligga där han ligger och under tiden sopar elden över fältet.

Men det är skillnad på soldat och soldat. "Ser du", säger en av Sulpharts kamrater, "de som har vackra tränisar kring mössan, om dem vet man de klara sig. Tränsen säger: den skall inte dräpas. Det är vi andra, bara, vi som inte är så mycket värda..." I allra främsta skyttegravarna ligga några man och lyssna dygn efter dygn på motståndaren, som gräver sig fram under dem, för att placera en mina. Det är ohyggligt; och när hackan under dem tystnar tänka de: "Nu!", men när den fortsätter gråta de av glädje. "Man ger oss ännu några timmar att leva!" En officer kommer till dem, men stannar inte. Han bara lugnar dem och menar att det är hörfel. Det är ingen som gräver, det är bara inbillning. "Nå, stanna då", föreslår någon. Nej, han är upptagen på annat håll och så vill översten ha honom vid sin sida... Omsider kommer avlösningsen, tio nya dödsdömda komma till och de andra dra sig tillbaka. De ha inte hunnit långt förrän minan springer. "Stäckars pojkar", säger en av de räddade. "Det var tio stycken och en var från min by. Han hade hustru och tre barn."

*

"Det är en seger, att man kommit undan med livhanken", säger Sulphart i "Les Croix des Bois". Men de som icke komma tillbaka!

Världen lever och världen förändras. I Dorgelès andra krigsbok eller rättare fredsbok, "Le Réveil des Morts", De dödas uppvaknande, som utkom ett par år senare (hos Albin Michel i Paris) möter man efterkrigsårens nöd, hopplöshet och förfall.

Händelsen spelar i Nord-Frankrike. En ung arkitekt, som deltagit ett par år i främsta linjerna, men gasförgiftats och därför sänts tillbaka och då i Paris gjort bekantskap med en soldatänka, som han senare gift sig med, har åter rest ut till den forna fronten för att deltaga i återuppbyggnadsarbetena. För honom är det en plikt, men för många andra är det endast ett sätt att förtjäna pengar. Så finns det t. ex. "likköpare", "skadeståndsköpare" och andra smarta affärsmän, som skapa sig förmögenheter därute i ruinerna. Man arrenderar områden, där de stupade vräcks ner huller om buller och gräven nu upp dem — en likköpare tar exempelvis 60 francs för liket av de anhöriga! — och så kinkig med rätt person i rätt kista är man inte... Man har bråttom, det gäller pengar! Och skadeståndsuppköparna äro inte bättre. De äro efterkrigstidens ohyra. Om någon av dem, som berättigats till krigsskadestånd, har ont om pengar — och det ha ju de flesta — passar uppköparen på och tillskansar sig deras rättigheter för en ringa summa. Åter affär. Dorgelès är synnerligen kritisk mot alla dessa institutioner, som vuxo upp som svampar ur den blodiga marken. Här möter man taxeringsmannen, som taxerar så högt man önskar, bara han får ett rundligt honorar för sitt besvär, där möter man krogvärden, som beklagar att kriget är slut och affärerna gå sämre, och där möter man slutligen den arme krigsinvaliden Canivet, som inte får stor ersättning för sitt brända hus, emedan han inte kan skrika tillräckligt högt och inga förbindelser har på högre ort... Canivet säljer rätten till sitt skadestånd för en struntsumma, och när de pengarna äro slut begår han självmord.

Den unge arkitekten ser allt detta och tänker på de döda, vilka inte mer kunna försvara sina hem, sina efterlämnade hustrur och sina barn. En natt drömmer han att de stiga upp ur sina glömda gravar och samlas till en jätteamé, som tågar genom landet och mot Paris. De döda ropa: Vad har ni gjort med våra barn, våra änkor, våra kära! Inte var det för detta schackrande vi slogs; och nu fordra vi räknenskap!" De tåga genom det skräckslagna landet och komma till Paris, där deputeradekammaren sammanträder och i ren rädsla för dessa återvändande hämnare, voterar den ena summan efter den andra till änkor och faderlösa...

Du är vägd på en våg...

Legend.

En ung kvinna älskade en man. Och det är ju världens vanligaste historia. Men denna kvinna trodde sig älska mera än alla andra kvinnor på jorden. Därför blev hennes sorg till vild och vansinnig smärta, då hon en dag fann sig sviken och ensam. I omedveten egoism gick den älskade mannen bort med en annan kvinna — bort till ny kärlek.

För den övergivna mörknade det. All livets glädje och skönhet tycktes henne smärtsammare än helvetes-lågor. Hon ville inte längre se solens strålar över jorden, höra fåglarnas sång eller förnimma rosen-doften. Hon ville inte byta ord med andra människor, inte möta leenden och medlidsamma blickar, inte se tårar eller höra suckar.

Hon valde helt enkelt att lämna livet och av egen fri vilja gå in i skuggornas rike. Utan att darra på handen avlossade hon skottet mot

Men de döda stiga icke upp. Det är endast en dröm. De döda, de försvunna, de som aldrig skola återfinnas i denna väldiga dödens åker, komma aldrig att hämnas. De överlevande få förvalta sitt pund hur illa de vilja, det är ingen som kräver räkenskap!

*

Roland Dorgelès båda böcker vittna framför allt om en stor och god människas avsky inför de låga krafter, som behärska mänskligheten under de svåra tiderna. Och man är honom tacksam för att han gjort de små och fattiga rättvisa, över att han sett på soldaten med en annan blick än man ser på honom från de hurra-skrikandes och trumpetandes håll; över att han — liksom sin landsman Barbusse — i all smutsen och eländet återfunnit det mänskliga hos den lille krigaren, som blint gick ut för att, som han trodde, värna landet, men när landet på nytt härjas av inre fiender icke kan resa sig, icke kan ropa sitt anate-ma, utan måste ligga tyst och stilla under jorden och tiga till tidernas slut.

Eyvind Johnson.

sitt hjärta och sjönk tillbaka på sin bädd för att möta Döden.

Evighetens milda ljusskimmer kringstrålade henne redan. Och ur detta skimmer lösgjorde sig den evige följeslagaren, han som kommer, vare sig han är välkommen eller ovälkommen, kallad eller ej — den mäktige Döden.

Den unga kvinnan räckte glad sin hand mot honom. Han var inte heller den gruvligt hemske benrangelsmannen, sådan hon i livet alltid föreställt sig honom. Nej, nu uppenbarade han sig som en gammal vis bramin, en österlänning med långt, vitt skägg och kringstrålad av ett grönt ljussken. I hans blick mötte den unga kvinnan evighetens tidlösa ro. Hans hand var fast och mjuk, och han tog den unga kvinnans hand i sin för att ledsaga henne till evighetens värld.

Kvinnan följde sin ledsagare genom svartaste mörker och ogenomtränglig dimma, genom dunkla gångar och labrynter, tills de befunno sig i en stor pelarhall under mörka jättevalv.

— Här måste jag lämna dig, sade Döden. Ditt liv skall vägas på en våg. Håller det viktet, så kommer jag åter och hämtar dig för att föra dig till evighetens ro och frid.

Hon blev förskräckt och ville bedja sin följeslagare stanna än ett ögonblick. Men det var redan försent. Döden, den vänlige, gamle var försvunnen. Ett obestämt gråblått skimmer upplyste pelarhallen. Mitt på golvet stod en lång vitklädd kvinnogestalt vid en jätteväg.

Den döda kände igen ödets gudinna. Nu vinkade gudinnan på henne. Och fastän en iskall, hemska förskräckelse hade bemäktigat sig den döda, måste hon lyda vinken och förflytta sig fram till vägen.

— Jag känner igen dig, sade ödesgudinnan. Det var åt dig jag gav den

stora gåvan — Kärleken. Hur har du förvaltad din gåva?

— Jag älskade en man, så att jag gav honom allt i livet och sökte döden för hans skull, svarade den unga kvinnan med skälvande stämma.

Då lade ödesgudinnan i den ena vågskålen evighetens vikt, som såg ut att vara ett moln, lättare än ett dun, men som ändå tyngde ned vågskålen ända till golvet. På den andra vågskålen kastade gudinnan först ett fång rosor och sade:

— Det här är din första gåva på kärlekens altare, det blomstrande och sköna hos dig.

Vågskålen såg inte ut att röra sig en hårsman.

— Här är din andra gåva, sade gudinnan, och kastade ett gyllene diadem på vågskålen. Det är livets gloria, dina vackraste drömmar och bästa gärningar, som du helgade åt den älskade.

Och den gåvan tyngde verkligen ner vågskålen ett gott stycke, fastän långt ifrån till jämvikten.

— Och detta är din tredje gåva, din kärleks fullhet, ditt liv och din död, sade gudinnan, i det hon kastade ett blödande hjärta på vågskålen.

Ivar Arosenius: LYCKANS GULDGOSS.

Lag om samhällets barnavård.

I tionde kapitlet innefattas straffbestämmelser och allmänna föreskrifter. I 73 par. stadgas böter för försummad anmälan om fosterbarn. Bötesbeloppet kan utdömas från 5 till och med 100 kronor. Överträdelse mot förbudet att mottaga fosterbarn straffas med böter från femtio till och med femhundra kronor och kan, om försvårande

Den unga kvinnan genombävades av en rysning, och hon väntade, att vågskålen skulle sjunka ned djupt under jämviktsläget. Men i nästa ögonblick stod hon stel av fasa, ty vågskålen rörde sig icke ur fläcken.

— Var det inte det jag trodde, sade gudinnan, med en aning smärta i rösten. Du tog ditt liv för din egen sorgs skull, när din älskade gick bort ifrån dig. Din kärlek hade inte evighetens halt. Det var icke för hans skull utan för din egen skull du ville dö. Den stora, eviga kärleken krossas ej av sorgen och besvikelsen. Den lär människor att intet hoppas, intet fordra, endast offra, offra...

— Får jag då inte gå in i evigheten, frågade den unga kvinnan, darrande och olycklig.

— Nej, sade gudinnan, med obehaglig stämma. Du skall återvända till livet. Du har ännu mycket kvar att offra på kärlekens altare. Den gåva ödet gav dig är för dyrbar, för att du skulle få vila, innan du fyllt ditt värv... Min tjänarinna, för denna unga kvinna åter till livet!

Vid dessa gudinnans ord stod en liten knotig gumma framför den unga kvinnan. Det var, som om den lilla gumgestalten hade vuxit upp ur golvet. Den gamla bar en sliten och torftig dräkt, hennes anletsdrag voro märkta av möda och bekymmer, och hennes hand var hård som av tungt arbete. Hon förde den unga kvinnan åter genom de labyrinter, som denna nyss vandrat igenom hand i hand med Döden. Och gumman Liv lämnade inte den unga, förrän de trätt utur dimskogen och mötte solens strålar.

Det var då sjukhusläkaren viskade till sköterskan vid den unga kvinnans bädd:

— Nu är all fara över. Hon fick inte dö, som hon ville, den stackars dåraktiga.

Astrid Forsberg.

omständigheter föreligga, straffas med fängelse i högst sex månader. Dessa stränga bestämmelser äro särskilt ägnade att trygga fosterbarnens förhållanden och hindra den osmakliga fosterbarnshanteringen. Samvetslösa människor ha begagnat sig av möjligheten att öka sina inkomster genom att taga emot fosterbarn och sedan ge dem vård och skötsel i minsta möjliga mån. Att taga emot "en summa ett för allt", om ibland endast ett par hundra kronor, har också varit ett försök att för tillfället skaffa sig pengar på ett lättvindigt sätt. Med barnet har det ej varit så noga, föräldrarna fråga ej efter vad det blir av den lilla och alltid finns det en torftig matbit till ungen. Ibland har det gått någorlunda bra och ibland har det inte gått. Då har barnavårdsnämnden fått ingripa, leta upp föräldrarna om de stått att finna eller också har barnet överlämnats till fattigvården.

Om någon medverkar till att barn avviker från anstalt eller hem där det placerats av barnavårdsnämnd, som omhändertagit det för skydds- uppfostran, eller eljest lägger hinder i vägen för verkställighet av beslut eller undersökning i ärende rörande barnet, straffes med böter från fem till femhundra kronor, eller, då omständigheterna äro synnerligen försvårande, till fängelse i högst sex månader. Även den som överträder förbud meddelat av barnavårdsnämnd, eller styrelse eller föreståndare av barnhem, att besöka för skydds- uppfostran omhändertaget barn, straffes med böter från fem till femhundra kronor där gärningen icke eljest är i lag belagd med strängare straff.

I par. 25 stadgas viten för dem som kallats till barnavårdsnämnd eller dess ombud och om de utebliva utan laga förfall. De upprepade vitena må dock ej överstiga tillsammans 100 kronor. Om barn kallas till barnavårdsnämnden kan nämnden ålägga den som har hand om barnet att ombesörja dess inställelse och, om så erfordras, anlita polis- mans handräckning.

Böter och viten som utdömas enligt denna lag tillfalla kommunens kassa. Saknas tillgång till böternas eller vitenas fulla gäldande skola de förvandlas enligt bestämmelserna i allmän strafflag.

SÅNGEN TILL SORGEN.

*Ibland vill jag sjunga en visa,
en hädande, smädefull,
en sång mot gudar och himlar,
mot rikemäns röda gull.*

*Ibland vill en annan jag
sjunga,
en bedjande, ångerfull,
en visa om lycka och dygder
för dygdernas egen skull.*

*Men den högsta visan bland
alla
så mörknande, sorgfull,
är sången till dig du lilla,
som vilar i mörkan mull.*

Harald G:son Frösell.

Klagomål över barnavårdsnämnds beslut, i vad det gäller vägrad samhällsvård, avslagen framställning om skydds- uppfostran, beslut om åtgärder mot olämpliga barnafostrare, barnavårdsnämnds eller anstaltsstyrelsens beslut rörande behandlingen vid fullgörandet av arbetsskyldighet eller kvarhållandet av arbetsskyldig etc. må, av den som beslutet rör, anföras hos länsstyrelsen inom 30 dagar, räknade från den dag han av beslutet erhållit del. En bestämmelse som kanske kan vara bra att ha reda på är att utdrag av barnavårdsnämnds eller anstaltsstyrelsens protokoll i ärende som i 81 par. sägs skall utan avgift tillhandahållas den, som är i behov därav för klagan över nämndens eller styrelsens beslut.

Över länsstyrelsens beslut föres klagan hos kammarrätten.

S. L — n.

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman. A. T. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-dem. Kvinnoförbund: Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

Advokaten Gerd Schalling

Katarinavägen 9 A. Tel. S. 66 55. Mottagn. 2-5 e. m.

Meddelande från expeditionen.

Följande arbetsmaterial kan tillhandahållas mot postförskott:

Medlemsmatrikel . . .	Kr. 5:—
Kassabok (blå pärmar) . . .	» 3:60
Protokollsbok (blå pärmar)	» 1:85
Medlemskort med förbunds- och avdelningsstadgar	» 0:05
Brevkort pr 100 st.	» 1:50
Mötesaffischer pr 100 st.	» 2:—

Rekvisioner och alla avgifter insändas till förbundskassören, Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring i **DE FÖRENADE** å sitt eget eller bägge makarnas liv. Premiefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. förmåner.

En bra Julklapp

är ett prenumerationskvitto å Morgonbris för nästa år till vän eller anhörig.

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN.

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoffor.

Dam- & Barnunderkläder.

Extra starka barnstrumpor.

Stockholms stads o. läns soc.-dem. kvinnodistrikt. Adr.: Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör fru Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnäs.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Obs.! Lokal i D-salen, Folkets Hus. *Styrelsen.*

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 1 tr., Södra Folkets Hus. Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65, 3 tr., Stockholm. *Styrelsen.*

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Upplandsgatan 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten). Uppbörd och inskrivning varje möte. *Styrelsen.*

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb sammanträder 1:a onsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Hantverkareg. 78, n. b. Ordf. fru Jenny Larsson, Kungsholmsgatan 104, 1 tr. Tel. Norr 238 37.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal. *Styrelsen.*

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Persson, Box 54, Billesholms gruva. Sekr. fru Ida Lundström, Ljungsgård, Billesholms gruva. *Styrelsen.*

Djursholms Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Föreningshuset. Ordf. Fru Ellen Bomblér, Tel. 1314.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus lilla sal. *Styrelsen.*

Västerås soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Studiecirkeln torsdagar kl. 8 e. m.

Södra Förstädernas soc.-dem. kvinnoklubb håller möte tredje tisdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i bibliotekslokalen, Aspudden. Ordf. Sigrid Lundin, Liljeholmen, tel. Gröndal 116. Sekr. Fru Karin Käll, Narvavägen 5, Stockholm. Tel. Östermalm 36 14.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal; 3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m. *Styrelsen.*

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal. *Styrelsen.*

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra månd. i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta o. 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. *Styrelsen.*

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus. *Styrelsen.*

Storfors soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten sista söndagen i varje månad kl. 3 e. m. i Folkets Hus. *Styrelsen.*

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal. *Styrelsen.*

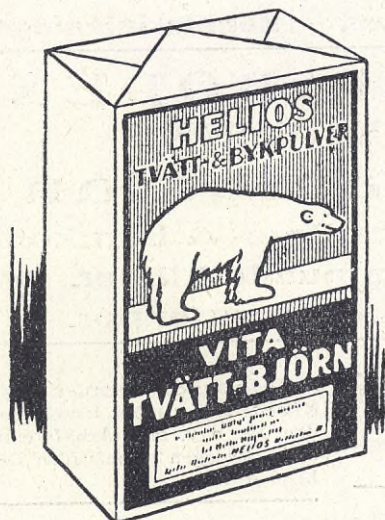
Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 2:dra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Ordf. Fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 2 37. *Styrelsen.*

Trällebergs soc.-dem. kvinnoklubb har möte andra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. Fru Math. Friberg, Kyrkogatan 9. *Styrelsen.*

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Tumba. *Styrelsen.*

Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i gamla skolan. Ordf. fru Anna Ahlzen, Tureberg. *Styrelsen.*

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gårda. *Styrelsen.*

Ni kan lita på Vita Tvättbjörn

Docenten vid Kungl. Tekniska Högskolan, Fil. D:r Sten Kallenberg, har efter en undersökning, i ett utlåtande daterat den 11 oktober 1926 uttalat sig om Vita Tvättbjörn på följande sätt:

Vid undersökning av ett i allmänna handeln den 5. 10, 1926 inköpt prov på tvättpulvret "Vita Tvättbjörn" fann jag, att preparatet ej innehöll vattenglas, klorutvecklande ämnen (t. ex. klorkalk) eller fritt alkali, hade hög tvål- och låg vattenhalt och i övrigt var så sammansatt, att det ej kunde verka "frätande" på tvättkläder. Då jag dessutom genom utförda tvättförsök övertygat mig om, att tvättmedlet förlänar fibrerna ett synnerligen tilltalande utseende, anser jag, att preparatet i fråga fullt motsvarar de fordringar, som böra ställas på ett prima tvättpulver.

Tillverkare:
Tekniska Fabriken Helios
A. Lindahl
Kungl. Hovleverantör.

Tillverkningen kontrolleras ständigt av Fil. D:r Y. Dalström.